

گہ نجینہ گہ ورہ کان لہ چاکہ و پاداشتہ کان

(الکنوز العظيمة)

پیشہ کی بو نووسینی

فضيلة الشيخ / صلاح بن محمد البدير
إمام وخطيب المسجد النبوي الشريف
والقاضي بالمحكمة العامة بالمدينة المنورة

نامادہ کردنی

ناصر بن عبد الله بن دخيل الفهيد

وہرگیہ رانی

ماموستا محمد عبد الرحمن لطيف

کوبلا کوکر کوہ کلنر

مالپہری بہہشت

www.ba8.org

malpariba8@yahoo.com

عیراقہ - کوردستان - کہار

ہمیشہ لہ گہ لمان بن بو بہر ہمہ نوہ

کتیبی ژمارہ ﴿۱۷۵﴾ لہ کتیبخانہ ی مالپہری بہہشت

پیشه‌کی بۆ نووسینی شیخ (صلاح البدير) :

سوپاس و ستایش بۆ ئەو خواپه‌ی که هیچ خیر و چاکه‌یه‌ک نی‌یه ئیلا له لایه‌ن ئەوه‌وه نه‌بی‌ت ، سوپاس و ستایشی ده‌که‌م سوپاس و ستایشی‌ک که پچرانی نه‌بی‌ت ، وه شایه‌تی ده‌ده‌م به‌وه‌ی که‌وا هیچ په‌رستراوی‌ک نی‌یه شایسته‌ی په‌رستن بی‌ت جگه له خوا و ته‌نهایه و بی‌شهریکه ، بیسه‌ره بۆ ئەو که‌سه‌ی که بانگی ده‌کات ، وه نزیکه له‌وه‌که‌سه‌یش که گفتوگۆی له‌گه‌لدا ده‌کات ، وه شایه‌تیش ده‌ده‌م به‌وه‌ی که‌وا پی‌غه‌مبه‌رمان و سه‌روه‌رمان (مُحَمَّد) عه‌بد و نێردراوی خواپه‌ سه‌لات و سه‌لامی خوی له‌سه‌ر بی‌ت و له‌سه‌ر که‌سوکار و هاوه‌لانی و ئەوانه‌یش که له‌سه‌ر ئەو ریگایه‌ پۆیشتوون و تی‌کرای ئەوانه‌یش که په‌یوه‌ندیان به‌وه‌په‌رپه‌وه‌وه‌هیه .

دوا‌ی ئەوه :

په‌روه‌رده‌کاری رێزدار مامۆستا (ناصر بن عبد الله بن دخیل الفهید) ئەو دانراوه‌یی که ناوناوه به (گنجینه گوره‌کان / الكنوز العظيمة) پیشاندام و داوا‌ی لی‌کردم که پیشه‌کی‌یه‌کی بۆ بنووسم ، منیش خواسته‌که‌یم بۆ به‌جی‌هینا و وه‌لامی داواکاریه‌که‌یم دایه‌وه .

وه له‌به‌ر ئەوه‌ی که ئەم کتیبه‌ بچوکه‌ چه‌ندین رینمایی گرنگ و خیر و چاکه‌ی گه‌وره‌ی سه‌لمینراو به‌فرمووده‌ سه‌حیحه‌کان له‌خۆ گرتووه‌ ئەوا من ئامۆژگاری ده‌که‌م به‌ چاپکردن و بلا‌کردنه‌وه‌ی .

وه داوا له‌خوی سه‌رپه‌شتیار و به‌توانایش ده‌که‌م که‌وا سوودی پی‌بگه‌یه‌نی‌ت به‌هه‌موو ئەوانه‌ی که ده‌یخویننه‌وه ، وه به‌باشترین و ته‌واوترین پاداشت پاداشتی دانه‌ره‌که‌ی بداته‌وه .

وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

إمام وخطيب المسجد النبوي الشريف

والقاضي بالمحكمة العامة بالمدينة

صلاح بن محمد البدير

پیشه کی :

الحمد لله ، والصلاة والسلام على رسول الله ، وعلى آله وصحبه ، أما بعد :

له بهر ئه وهی که ته مه نی ئوممه تی پیغه مبه رمان (ﷺ) کورته له نیوان شه ست بۆ حه فتا
سآل و که میان هه یه ئه وه تیپه ر بکات ، له بهر ئه وه خوای گه وره هه ندیک کرده وهی چاکی
وته یی و کرده یی بۆ فه راهه م و ئاسان کردوون و پاداشتی گه وره شی له سه ر بۆ داناون که به
هۆیه وه ئیماندار له به هه شتدا به سه ر پله به رزه کاندایه رزه ده بیته وه ، وه ئه مه یش به مه رج
گیراوه به هه بوونی ئیمان و نیاز و نیه ت پاکی بۆ خوای گه وره و ئه نجامدانی فه رزه کان و
خۆبه دوورگرتن له تاوانه گه وره کان .

وه من له م کتیبه بچوکه دا هه ندیک له وه کرده وه چاک و زیکرانه ی که موسلمان له هه موو
کاتیکیدا پیویستی پییه تی کۆکردووه ته وه ، وه ته نها فه رمووده (صه حیح و حه سه ن) له کانم تییدا
باسکردووه به پیی ئه و (ته خریج) له ی که له کۆتایی^(۱) هه موو فه رمووده یه کدا روون کراوه ته وه .

وه له بهر ئه وهی که دنیا کیلگه ی دواپۆژده و دروینه کردنی به روبوومه کانیشی له پۆژی
قیامه تدايه ئه وا حه ق وایه ئیماندار کاته کانی به کاربینه تی له وهی که سوودی بۆی هه یه له دنیا و
دواپۆژدا ، وه سوور بیته له سه ر کۆکردنه وهی چاکه و حه سه ناتیک ی زۆر زۆر له چه ندین کرداری
چاکه ی زۆردا له وته و کرده وه کان له گه ل ئاماده یی دل و هه ست کردن به گه وره یی خوای پاک و به رزه
و پایه دار بۆ ئه وهی پیی به خته وه ر ببیته له پۆژی قیامه تدا و ته رازووه که یی پیی قورس ببیته .

ئومید و ره جام له خوا ئه وه یه که سوودی پیی بگه یه نیته ، وه پاک و پوختی بکات بۆ روومه تی
پیزداری خوای ، وه له خۆمان و باوک و دایکمان و هه موو موسلمانان له پیاوان و ئافره تان

(۱) تیبینی : به لام من هه ندیک جار ئه مه م له په راویزی کتیبه که دا نووسیوه .
وه رگیپ

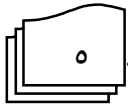
گنجینه گوره کان له چاکه و پاداشته کان (الکنوز العظيمة)..... ٤

زیندووانیان و مردووانیان خوښ بښت ، به پاستی ته و خاوه نی ته و هیه و توانای به سهردا هیه ، وه
سه لات و سه لامی خوا له سهر پیغه مبه رمان (مُحَمَّد) و که سوکار و هاوه لانی بښت هه ر هه موویان .

ناصر بن عبد الله بن دخیل الفهید

الریاض

١ / ٧ / ١٤٣١ هـ

گه‌نجینه گه‌وره‌کان له چاکه و پاداشته‌کان (الکنوز العظيمة).....

فه‌زل و گه‌وره‌یی ته‌و حید و به‌کخوا به‌رستی

خوا‌ی گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ [٥٦] [الذاریات] .

واته : من جنۆکه و مرؤقم دروست نه‌کردوو ته‌نها بۆ به‌رستنی خۆم نه‌بیّت .

هه‌روه‌ها فه‌رموویه‌تی : ﴿ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ﴾ [٣٦] [النساء] .

واته : خوا به‌پرستن به‌ته‌نها و هه‌چ شتێک مه‌که‌ن به‌شه‌ریکی .

وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((يَا مُعَاذُ أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ

الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ ؟ قُلْتُ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ : أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا

، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ : أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا)) [البخاري : (٢٨٥٦) ومسلم : (١٤٣)] .

واته : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی : ئە‌ی (مُعَاذ) ئایا ده‌زانیت چه‌ق و مافی خوا له‌سه‌ر

عه‌به‌که‌نی بریتی‌یه له‌چی وه‌ چه‌ق و مافی عه‌به‌که‌نیش به‌سه‌ر خواوه‌ بریتی‌یه له‌چی ؟

فه‌رمووی : خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی زانانترن .

فه‌رمووی : چه‌ق و مافی خوا له‌سه‌ر عه‌به‌که‌نی بریتی‌یه له‌وه‌ی که‌ به‌ته‌نها بی‌به‌پرستن و

هه‌چ شتێک نه‌که‌ن به‌شه‌ریکی .

وه‌ چه‌ق و مافی عه‌به‌که‌نیش به‌سه‌ر خواوه‌ بریتی‌یه له‌وه‌ی که‌ : سزای ئه‌و که‌سه‌ نه‌دات

که‌وا هه‌چ شتێک نه‌کات به‌شه‌ریکی و هه‌چ شتێک له‌شیرک بۆ خوا ئه‌نجام نه‌دات .

واتای شایه‌تیدان به‌ : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

واته : هه‌چ په‌رستراویک نی‌یه‌ شایسته‌ی په‌رستن بیّت جگه‌ له‌ خوا ، وه‌ ئه‌م وته‌یه‌یش دوو

شت له‌خۆده‌گریت : (په‌تکرده‌وه‌ و سه‌لماندن) :

(لَا إِلَهَ) : په‌تکرده‌وه‌یه بۆ هه‌موو ئه‌و په‌رستراوانه‌ی که‌وا جگه‌ له‌ (اللَّهُ) ده‌په‌رسترین و به‌

ناپه‌ه‌وازانینی ئه‌وه‌یه .

(إِلَّا اللَّهَ) : سه‌لماندنی په‌رستنه بۆ خوا به تهنه‌ها که شه‌ریک و

هاوبه‌شی نی‌یه .

وه برای موسلمانم بزانه که‌وا پیویسته به پاک و پوختی عبادت بکریت بۆ خوا به تهنه‌ها و

ده‌شبیّت به پی‌ی سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوا بیّت (ﷺ) .

وه (عبادت : په‌رستن) : ناویکی گشتگیر و کۆکه‌ره‌وه‌یه بۆ هه‌موو ئه‌وه‌ی که خوا خۆشی

ده‌ویّت و پی‌ی رازیه له وته و کرده‌وه دیار و نادیاره‌کانیش ، له‌وانه‌ش : دوعا و پارانه‌وه و

داوای فریاکه‌وتن و هانا بۆ لا بردن و داوای یارمه‌تی کردن و سه‌ربرین و شت له‌سه‌رخۆپیویست

کردن و لی‌ترسان و هیوا و ئومید پی‌بوون و

خوازیاری کردن و راچه‌له‌کاندن و سوچه‌بردن و ته‌واف کردن .

هه‌ر که‌سیک شتی‌ک له‌و په‌رستنه‌ها بۆ جگه له خوا ئه‌نجام بدات چ بۆ وه‌لی و پاوچاکیک بیّت

یان پیغه‌مبه‌ریک بیّت یان فریشته‌یه‌ک بیّت یان جنۆکه‌یه‌ک بیّت یان گیانه‌به‌ریک بیّت یان بتی‌ک

بیّت یان جگه له‌وانه‌ش .. ئه‌وا ئه‌و که‌سه له پاش ساغ کردنه‌وه‌ی به‌لگه به‌سه‌ریدا موشریک و

هاوه‌ل‌بریارده‌ره بۆ خوا و ئه‌گه‌ر بمریّت و ته‌وبه‌نه‌کات ئه‌وا به هه‌تا‌ه‌تایی له ناو ئاگری

دۆزه‌خدا ده‌مینیتته‌وه و بۆنی به‌هه‌شتی لی‌حرام و قه‌ده‌غه‌یه ، ئه‌مه‌یش له‌به‌ر فه‌رمایشتی

خوای گه‌وره : ﴿إِنَّهُمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

﴿المائدة﴾ [۷۲]

واته : به‌راستی هه‌ر که‌سیک شه‌ریک بۆ خوا دابنیت ئه‌وا به‌دلنیا‌یی خوا به‌هه‌شتی لی‌حرام

و قه‌ده‌غه‌ ده‌کات و جیگای حه‌وانه‌وه‌ی ئاگری دۆزه‌خه ، وه موشریکه‌کان هیه‌چ که‌سیک

پشتیوان و تکا‌کاریان نی‌یه .

هه‌روه‌ها فه‌رمایشتی خوای گه‌وره : ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِن دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ

الْقِيَمَةَ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَفْلُونَ ﴿٥﴾ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٦﴾ [الأحقاف].

واته : كئى هه‌یه له و كه‌سه گومر‌اتربیت كه هاوارده‌كاتە كه‌سانیک جگه له خوا كه تاوه‌كو پوژی قیامه‌ت وه‌لامی ناداته‌وه و ئەوانیش بئ‌ئاگا و غافلن له پارانه‌وه و هاوارتی‌کردنه‌کانیان ﴿٥﴾ وه‌كاتیک كه خه‌لك هه‌شه‌ر ده‌كرین و كو‌ده‌كرینه‌وه له قیامه‌تدا ده‌بنه‌ دوژمنیان و بئ‌باوه‌رین به‌ په‌رسته‌نه‌کانیان بۆیان .

وه‌ پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ لَقِيَ اللَّهَ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ)) [مسلم : (١٥٢)].

واته : هه‌ر كه‌سێك بگات به‌ خوا و هه‌چ شتیك شیریکی ئە‌نجام نه‌دابیت بۆ خوا ئە‌وا ده‌چیته‌ به‌هه‌شته‌وه ، وه‌ هه‌ر كه‌سێكیش بگات به‌ خوا و شتیك شیریکی ئە‌نجام دابیت بۆ خوا ئە‌وا ده‌چیته‌ ئاگره‌وه .

واتای شایه‌تیدان به‌وه‌ی كه‌وا (مُحَمَّدٌ ﷺ) پیغه‌مبه‌ری خواجه

خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾ [آل عمران].

واته : ئە‌ه‌ی پیغه‌مبه‌ر پێیان بلی : ئە‌گه‌ر ئیوه‌ خواتان خو‌ش ده‌ویت ئە‌وا شوینی من بکه‌ون ، له‌ پاداشتی ئە‌مه‌شدا خوا خو‌شتانی ده‌ویت و له‌ تاوانه‌كانتان خو‌شده‌بیت .

هه‌روه‌ها خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾ [الحشر].

واته : ئە‌وه‌ی كه‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بۆی هه‌ناون لێ‌ی وه‌رگرن و ئە‌وه‌شی كه‌ قه‌ده‌غی کردووه‌ لێ‌تان وازی لێ‌بینن .

هه‌روه‌ها خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ

واته : با ټو كه سانه وريا و ټاگداربن كه سه رپيچي فه رمانى پيغه مبه ر ده كه ن له وهى كه وا
توشى فيتنه ببن يان توشى سزايه كى به ئيش و ټازار ببن .

وه پيغه مبه ريش (ﷺ) فه رمويه تى : ((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ)) [مسلم :
(۱۷۱۸)] .

واته : هه ركه سيك هه ر كرده وه يه ك ټه نجامبدات كه فه رمانى

ټيمه ي له سه ر نه بيټ ټه وا ټه و كرده وه يه رده كړيټه وه و قه بول نا كړيټ .

پيكه اته و حقيقه تى ټه م شايبه تيدانه ټه مانه له خوده گريټ :

– ټيمان هيټان و باوه رپوون به په يامه كه ي و گوږپايه لى كړدى له وهى كه فه رمانى پي كړدوه

– وه دووركه و تنه وه له وهى كه قه ده غه و رپيگري لى كړدوه و سه رزه نشتى له سه ر كړدوه .

– وه به راسخستنه وهى له وهى كه هه والى پيداوه .

– وه خوا نه په رستريټ مه گه ر تنه ا به و شه ريعه ته نه بيټ كه ټه و هيټاويټى .

بويه پيوسته له سه ر هه موو موسلمانيك سووربيټ له سه ر شوينكه وتنى ټه و سوننه تانه ي كه

سه لميټراون و دووركه و تنه وه ش له بيده كان .

فهزل و گهره‌یی دوعا کردن

خوای گهره فهرموویه تی : ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾ [غافر] .

واته : په‌روه‌ردگارتان فهرموویه تی : ئیوه داوام لی‌بکه‌ن و لی‌م بی‌پارینه‌وه منیش وه لامتان

ده‌ده‌مه‌وه و دوعا‌کانتان گیراده‌که م .

وه پی‌غه‌مبه‌ریش (ﷺ) فهرموویه تی :

((الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ))^(۱).

واته : دوعا و پارانه‌وه په‌رستن و عیباده‌ته .

فهزل و گهره‌یی گه‌ران به‌دوای زانستدا

خوای گهره فهرموویه تی : ﴿ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴾ [طه] .

واته : وه بلئ : ئه‌ی په‌روه‌ردگار علم و زانستم زیاد بکه .

وه پی‌غه‌مبه‌ریش (ﷺ) فهرموویه تی :

((مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ)) [مسلم : (۲۶۹۹)] .

واته : هه‌رکه‌سیک ری‌گایه‌ک بگریته‌به‌ر بو به‌ده‌ست خستنی زانستی شه‌رعی ئه‌وا خوای

گهره ری‌گای به‌هه‌شتی بو ئاسان ده‌کات .

هه‌روه‌ها پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فهرموویه تی :

((أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَعْدُوَ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى بُطْحَانَ أَوْ إِلَى الْعَمِيقِ فَيَأْتِي مِنْهُ بِنَافَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ فِي غَيْرِ إِثْمٍ

وَلَا قَطْعِ رَحِمٍ ؟

فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ نُحِبُّ ذَلِكَ .

^(۱) الترمذی : (۲۹۷۳) وقال : حسن صحيح ، وصححه الألباني في صحيح الجامع رقم : (۳۴۰۷) .

گه نچینه گه وره کان له چاکه و پاداشته کان (الکنوز العظيمة)..... ۱۰

قَالَ : أَفَلَا يَعْلَمُونَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَعْلَمُ أَوْ يَقْرَأُ آيَاتِنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ ، وَثَلَاثُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثِ ، وَأَرْبَعٌ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَرْبَعِ ، وَمِنْ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ ؟)) [مسلم : (۸۰۳) .

واته : کي له نيوه پي خوشه هه موو پوژنيک به يانيان بړوات بو دولي (بَطْحَانَ) يان بو دولي (الْعَقِيقُ)* و دوو وشتری کويانه گه وره بي نيته وه به بي تاوان و به بي پچراندني په يوه ندي خزمایه تي ؟

وتمان : نهی پیغه مبهري خوا نه وه مان پی خوشه .

فه رمووی : نایا بو یه کیک له نيوه به يانيان ناروات بو مزگه وت و فيري دوو نایه ت ببيت له کتیبه که ی خوی گه وره يان بيانخوينيته وه باشته بو ی له دوو وشتر ، وه سي نایه تيش باشته بو ی له سي وشتر ، وه چوار نایه تيش باشته بو ی له چوار وشتر ، وه به ژماره ی نایه ته کان له وشتر .

* ناوی دوو دولن له شاری مه دینه .

پینچ پایه‌کانی ئیسلام

- ۱ - شایه‌تیدان به‌وه‌ی که‌وا هیچ په‌ستراویک نی‌یه شایسته‌ی په‌ستن بی‌ت جگه له خوا ، وه به‌راستی (مُحَمَّد) یش (ﷺ) پی‌غه‌مبه‌ری خوایه .
- ۲ - ئە‌نجامدانی نو‌یژ .
- ۳ - زه‌کاتدان .
- ۴ - پوژووی ره‌مه‌زان .
- ۵ - حه‌ج کردنی مالی خوا بو که‌سێک که توانای هه‌بی‌ت .

فه‌رزیتی و گرنگی نو‌یژ

خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی :

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا﴾ [النساء] .

واته : به‌راستی نو‌یژ کاتی بو دیاری کراوه له‌سه‌ر ئیمانداران .

وه پی‌غه‌مبه‌ریش (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكَفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ)) [مسلم :

(۲۵۶) .

واته : به‌راستی له نیوان پیاویک و نیوان شیرک و کوفر بریتی‌یه له وازه‌ینان له نو‌یژ .

مه‌رجه‌کانی نوێژ نو مه‌رجن

- ۱ - موسلمان بوون .
- ۲ - عاقل بوون .
- ۳ - ته‌میزکردن و تیگه‌یشتن و جیا‌کردنه‌وه‌ی شته‌کان له یه‌کتر .
- ۴ - پویشتنه‌ ناو کاته‌وه .
- ۵ - پاک و خاوینی و لابردنی بی‌نوێژی .
- ۶ - لابردنی پیسی .
- ۷ - داپۆشینی عه‌وره‌ت .
- ۸ - رووکردنه‌ قیبله .
- ۹ - هه‌بوونی نییه‌ت ، وه‌ شوینی نییه‌ت دلّه و ده‌برینی به‌ زمان بیدعه‌یه .

پایه‌کانی نوێژ چواره‌ پایه‌ن

- ۱ - به‌ پیوه‌ وه‌ستان له‌ گه‌ڵ هه‌بوونی توانادا له‌ نوێژه‌ فه‌رزه‌کاندا .
- ۲ - ته‌کبیره‌ی ئیحرام [الله اکبر]ی دابه‌ستنی نوێژ .
- ۳ - خوێندنی سوره‌تی فاتحه‌ له‌ هه‌موو رکعاتیکدا .
- ۴ - کړنوش بردن (الرکوع) .
- ۵ - پاستبوونه‌وه‌ی پاش کړنوش بردن .
- ۶ - سوژده‌بردن له‌ سه‌ر هه‌ر حه‌وت ئەندامه‌که .
- ۷ - پاستبوونه‌وه‌ له‌ سوژده .
- ۸ - دانیشتنی نیوان هه‌ردوو سوژده‌که .
- ۹ - ئارامبوون و له‌ جووله‌که‌وتن له‌ هه‌موو کرداره‌کاندا .

۱۰ - شایه‌تومانی (ته‌حیاتی) کۆتایی .

۱۱ - دانیشتن بۆی .

۱۲ - سه‌لاواتدان له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) .

۱۳ - سه‌لامدانه‌وه .

۱۴ - ریزیه‌ندی (الترتیب) له‌نیوان هه‌موو ئەم پایانه‌دا .

وه پایه‌کانی نوێژ له‌گه‌ڵ هه‌بوونی توانای ئەجامدانیان له‌سه‌ر موسلمان ناکه‌وێت نه‌به‌
 ئەنقه‌ست و نه‌به‌سه‌هووکردنیش به‌لکو به‌وازلیهینانی نوێژه‌که به‌تال ده‌بیته‌وه یان ئەو
 رکعاته‌ی که یه‌کیک له‌پایه‌کانی نوێژی تیدا وازلیهینراوه به‌تال ده‌بیته‌وه ، وه رکعاته‌که‌ی دوا‌ی
 ئەوه جۆی ده‌گرێته‌وه .

فه‌رزه‌کانی نوێژ هه‌شتن

۱ - هه‌موو (الله أكبر) ه‌کان جگه‌ له‌ته‌کبیره‌ی ئیحرام که روکنه .

۲ - وته‌ی (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ) له‌کرپنووشدا .

۳ - وته‌ی (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) بۆ ئیمام و تاک .

۴ - وته‌ی (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ) بۆ هه‌مووان .

۵ - وته‌ی (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى) له‌سوجه‌دا .

۶ - وته‌ی (رَبِّ اغْفِرْ لِي) له‌نیوان هه‌ردوو سوجه‌که‌دا .

۷ - شایه‌تومانی (ته‌حیاتی) یه‌که‌م .

۸ - دانیشتن بۆی .

جا هه‌رکه‌سیک به‌ئه‌نقه‌ست وازبێنیت له‌یه‌کیک له‌ئهم فه‌رزانه‌ ئەوا نوێژه‌که‌ی به‌تال
 ده‌بیته‌وه ، وه ئەگه‌ر به‌هۆی له‌بیرچوونه‌وه وازی لیهینا ئەوا جۆی که‌ی پڕ ده‌کاته‌وه به‌
 سوجه‌ی سه‌هوو ، وه جیاوازی نیوان فه‌رز و مه‌رج بریتی یه‌ له‌وه‌ی که (فه‌رز / واجب) له‌ناو

خوودی نوێژه‌که‌دایه و (مه‌رج)‌یش له پێشه‌وه‌یه‌تی .

وه پێویسته موسلمان ئاماده‌ی نوێژ‌بیت له مزگه‌وتدا به له‌ش و پۆشاکێکی خاوینه‌وه که بۆنی خۆش بیت بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌زبیتی نوێژ‌خوێنه‌کان نه‌دات ، چونکه پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ریگری کردوه له ئاماده‌بوونی مزگه‌وت بۆ که‌سیک که سیر یان پیازی خواردبیت .

فه‌زل و گه‌وره‌یی ده‌ستنوێژ و خشوع له نوێژدا

پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُبَلِّغُ [أَوْ : فَيَسْبِغُ] الْوُضُوءَ ، ثُمَّ يَقُولُ : أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، إِلَّا فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ ، يَدْخُلُ مِنْ أَيِّهَا شَاءَ)) [مسلم : (۲۳۴)] .

وَزَادَ التِّرْمِذِيُّ : ((اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ)) [سنن الترمذي : (۵۵)] .

واته : هه‌ریه‌کیک له ئیوه ده‌ستنوێژ بگریت ، ده‌ستنوێژێکی باش و کامل بگریت و ئه‌نجا بلایت : (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ ، وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ : شایه‌تی ده‌ده‌م که‌وا هه‌چ په‌رستراویک نی‌یه شایسته‌ی په‌رستن بیت جگه له خوا نه‌بیت ته‌نهایه و بئ شه‌ریکه ، وه شایه‌تیش ده‌ده‌م که‌وا مُحَمَّد عه‌بد و پێغه‌مبه‌ری خواجه ، خواجه بمکه به یه‌کیک له ته‌وبه‌کاران ، وه بمکه به یه‌کیک له‌وانه‌ی که خویان پاک ده‌که‌نه‌وه) ئیلا هه‌ر هه‌شت ده‌رگاکی به‌هه‌شتی بۆ ده‌گریته‌وه ، له هه‌ر کامیان ده‌چیته ژوره‌وه و یستی خۆیه‌تی .

هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَا مِنْ أَمْرٍ مُسْلِمٍ تَحْضُرُهُ صَلَاةٌ مَكْتُوبَةٌ فَيُحْسِنُ وَضُوءَهَا وَخُشُوعَهَا وَرُكُوعَهَا إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا مِنَ الذُّنُوبِ مَا لَمْ يُؤْتِ كَبِيرَةً ، وَذَلِكَ الدَّهْرُ كُلُّهُ)) [مسلم : (۵۶۵)] . واته : هه‌چ موسلمانێک نی‌یه نوێژێکی فه‌رزی لێ‌بیته‌پیش و جوان ده‌ستنوێژی بۆ بگریت و خشوع و کړنوشه‌که‌ی باش بیت ئیلا ئه‌وه ده‌بیته هۆی سرپینه‌وه‌ی تاوانه‌کانی پیش خۆی ئه‌گه‌ر تاوانی گه‌وره‌ی نه‌کردبیت ، ئه‌وه‌یش بۆ هه‌موو ساته وه‌ختیکه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی زوو رۆیشتن و ریکردن بۆ نویژی جومعه

عَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسِ الثَّقَفِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ : ((مَنْ غَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْتَسَلَ ، وَبَكَرَ وَابْتَكَّرَ ، وَمَشَى وَلَمْ يَرْكَبْ ، وَدَنَا مِنَ الْإِمَامِ ، فَاسْتَمَعَ وَلَمْ يَلْغُ ، كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ عَمَلٌ سَنَةٍ : أَجْرُ صِيَامِهَا وَقِيَامِهَا))^(۲).

واته : هه‌رکه‌سیک له رۆژی جومعه‌دا سه‌ر و له‌شی بشۆریت ، ئەنجا زۆر زوو بپروات بۆ مزگه‌وت ، وه به پێ بپروات و به سواری نه‌چیت ، وه نزیك ببیته‌وه له ئیمام ، وه گوی بگریت و خوی سه‌رقال نه‌کات ، ئەوا به هه‌ر هه‌نگاوێک کرده‌وه‌ی سالیکی بۆ ده‌نوسریت : پاداشتی به رۆژووبوونی و شه‌ونویژکردنیشی .

لیکدانه‌وه‌ی ئەم فه‌رمووده‌یه

((مَنْ غَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْتَسَلَ)) ، ((غَسَلَ)) : واته : سه‌ری شۆرد به تاییه‌ت ، ((وَاغْتَسَلَ)) واته : تیکرای له‌شی شۆرد .

((وَبَكَرَ)) : "النووي" فه‌رموویه‌تی : واته : له سه‌ره‌تای کاته‌که‌دا رۆیشت .

((وَابْتَكَّرَ)) : واته : گه‌یشته سه‌ره‌تای وتاره‌که ، وه وتراویشته دووباره‌ی کردووه‌ته‌وه بۆ جه‌خت له سه‌رکردنه‌وه ، وه "ابن الأثیر" له کتیبی "النهاية" دا فه‌رموویه‌تی : ((بَكَرَ)) : واته : رۆیشت بۆ نویژی جومعه له سه‌ره‌تای کاته‌که‌یدا ، وه هه‌ر که‌سیک خیرا بپروات بۆ شتیك ئەوا ده‌وتریت (بَكَرَ إِلَيْهِ) ، به‌لام ((ابْتَكَّرَ)) واته : گه‌یشته سه‌ره‌تای وتاره‌که ، وه سه‌ره‌تای هه‌موو شتیك پێی ده‌وتریت (باکو‌رته) .

((وَمَشَى وَلَمْ يَرْكَبْ)) : "الخطابي" فه‌رموویه‌تی : واتای هه‌ردووکیان یه‌ك شته و بۆ جه‌خت له سه‌رکردنه‌وه‌یه .

((وَدَنَا مِنَ الْإِمَامِ)) : واته : نزیك ده‌بیته‌وه له ئیمام ، ئەمه‌یش هاندانه بۆ به‌ده‌ست خستنی فه‌زل

^(۲) رواه الترمذي : (۴۵۶) وأبو داود والنسائي وأحمد وابن ماجه وابن خزيمة ، وصححه الألبانسي في صحيح الترغيب : (۶۹۰) وصحيح الجامع : (۶۴۰۵) .

و خیری ریزی یه‌که م .

((فَاسْتَمَعَ)) : واته : به جوانی گوی‌ی بو گرت ، وه ئه‌مه‌یش ئه‌وه‌ی تیدایه که‌وا ده‌بی‌ت

هه‌ردووکیان کۆبکاته‌وه ، چونکه ئه‌گه‌ر گوی‌ی بگری‌ت و دوور بی‌ت یان نزیک بی‌ت و گوی‌نه‌گری‌ت ئه‌وا

ئه‌م پاداشته‌ی ده‌ست ناکه‌وی‌ت .

((وَلَمْ يَلْغُ)) : واته : گوی‌ی له وتاره‌که بگری‌ت و سه‌رقال نه‌بی‌ت به جگه له وتاره‌که‌وه .

"النوي" فه‌رموویه‌تی : واته : قسه نه‌کات ، چونکه قسه‌کردن له کاتی وتاردا قسه‌ی

بی‌که‌که .

((كَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ)) : مه‌ودای نیوان هه‌ردوو پی ، واته هه‌نگاوێک .

((عَمَلُ سَنَةٍ : أَجْرُ صِيَامِهَا وَفِيَامِهَا)) : واته : پاداشتی سالیکی به پۆژووبوون و

شه‌ونویژکردن^(۱) .

فه‌زل و گه‌وره‌یی زوو پۆیشتن بو نوێژی جه‌ماعه‌ت و ریزی یه‌که‌م

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي التَّدَايِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ

يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهْمُوا ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَأَسْتَبَقُوا إِلَيْهِ ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي

الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا)) [البخاري : (٦١٥)] .

واته : ئه‌گه‌ر خه‌لکی بزنان چی پاداشتیکی له بانگدان و ریزی یه‌که‌مدا هه‌یه و ئه‌جا هه‌یچیان

ده‌ست نه‌که‌وتایه‌ت ئیلا ئه‌وه نه‌بی‌ت که تیروپشکی بو بکه‌ن ئه‌وا تیروپشکیان بۆی ده‌کرد ، وه

ئه‌گه‌ر بشزانن له زوو پۆیشتندا بو مزگه‌وت چ خیر و پاداشتیکی له‌سه‌ره ئه‌وا ده‌ستپیشخه‌ریان

بۆی ده‌کرد ، وه ئه‌گه‌ر بشزانن نوێژی عیسا و به‌یانیان چ خیر و پاداشتیکیان تیدایه ئه‌وا

^(۱) که‌واته ئه‌گه‌ر له نیوان مالتان و مزگه‌وتی جه‌ماعه‌ت بو نمونه مه‌ودای (۱۰۰۰) هه‌نگاو بی‌ت ئه‌وا ئه‌جر و

پاداشتی (۱۰۰۰) سالت بو ده‌نوسری‌ت ، وه‌کو ئه‌وه‌ی که هه‌زار سال به پۆژه‌که‌ی به پۆژووبووبیت و به شه‌وه‌کشی

شه‌ونویژت کردی‌ت .

ده‌پۆیشتن بۆ ئاماده‌بوونیان به جه‌ماعه‌ت ئه‌گه‌ر چی به گاولکێ و له‌سه‌ر ئه‌ژنۆکانیش بیٔ .

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : أَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَجُلٌ أَعْمَى فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُودُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ ، فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ ، فَرَخَّصَ لَهُ ، فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ فَقَالَ : هَلْ تَسْمَعُ النَّدَاءَ بِالصَّلَاةِ ؟ فَقَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَأَجِبْ)) [مسلم : (٦٥٣)] .

واته : پیاویکی نابینا هات بۆ لای پیغه‌مبه‌ر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) و وتی : ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا من هیچ که‌سیکم نی‌یه ده‌ستم بگه‌ریت بۆ مزگه‌وت ، ئه‌وه‌بوو داوای کرد له پیغه‌مبه‌ری خوا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) که روخسه‌ت و مۆله‌تی بدات له ماله‌که‌ی خۆیدا نوێژ بکات ، پیغه‌مبه‌ریش (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مۆله‌تی پێدا ، پاشان کاتیک که پۆیشت پیغه‌مبه‌ر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بانگی کرد و فه‌رمووی : ئایا گویت له بانگ ده‌بیٔ بۆ نوێژ ؟ وتی : به‌لێ ، فه‌رمووی : که‌واته وه‌لامی بانگه‌که به‌ده‌ره‌وه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی زیکری داوی نوێژه فه‌رزه‌کان

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : ((أَنَّ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِينَ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالُوا : ذَهَبَ أَهْلُ الدُّنْيَا بِالذَّرَجَاتِ الْعُلَى وَالنَّعِيمِ الْمُقِيمِ .

فَقَالَ : وَمَا ذَاكَ ؟

قَالُوا : يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي ، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ ، وَيَتَصَدَّقُونَ وَلَا تَتَصَدَّقُ ، وَيُعْتَقُونَ وَلَا نُعْتَقُ .

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) : أَفَلَا أَعَلَّمْتُكُمْ شَيْئًا تُدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سَبَقَكُمْ وَتَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ بَعْدَكُمْ وَلَا

يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِنْكُمْ إِلَّا مَنْ صَنَعَ مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ ؟

قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ .

قَالَ : تُسَبِّحُونَ وَتُكَبِّرُونَ وَتَحْمَدُونَ دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ مَرَّةً .

قَالَ : فَرَجَعَ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالُوا : سَمِعَ إِخْوَانُنَا أَهْلَ الْأَمْوَالِ بِمَا فَعَلْنَا

فَفَعَلُوا مِثْلَهُ .

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ^(١).

واته : فه قير و هه ژاره كاني موهاجرين هاتن بو لاي پيغه مبهري خوا (ﷺ) و وتيان : ئه ي پيغه مبهري خوا خاوون سامان و پاره نوره كان پله به رزه كان و خوشگوزراني هه يمشه بيان بردووه .

فهرمووي : ئه وه چي به ؟

وتيان : ئه وان نويزه ده كهن وه كو چون ئيمه نويزه ده كهن ، وه پوژوو ده گرن وه كو چون ئيمه پوژوو ده گرين ، وه خير و صده ده قه ده كهن و ئيمه نايكه ين ، وه كويله نازاد ده كهن و ئيمه نايكه ين .

پيغه مبهري خوا (ﷺ) فهرمووي : باشه شتيكتان فيرنه كه م كه پي ي بگن به ئه وان ه ي پيش خوتان و پيش ئه وان ه ي دواي خوتان يش بكون و هيچ كه سيكيش نه بيت باشر بيت له ئيوه ئيلا مه گه ر كه سيك نه بيت كه وه كو ئه وه ي ئيوه بكات ؟

وتيان : به لي ئه ي پيغه مبهري خوا .

فهرمووي : (سُبْحَانَ اللَّهِ) و (اللَّهُ أَكْبَرُ) و (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ده لين له پاش هه موو نويزيكي فهرز سي و سي (٣٣) جار .

پاشان فه قير و هه ژاره كاني موهاجرين گه پانه وه بو لاي پيغه مبهري خوا (ﷺ) و وتيان : ئه ي پيغه مبهري خوا برا خاوون پاره كانمان ئه وه ي كه ئيمه كردمان بيستيان و ئه وان يش وه كو ئه وه ي ئيمه ده كهن ؟

پيغه مبهري خوا يش (ﷺ) فهرمووي : ئه وه فه زلي خوايه و ده يدات به هر كه سيك كه ويستي لي ي بييت .

(١) صحيح مسلم : (١٣٧٥) ، أهل الدثور : أي أهل الأموال الكثيرة .

فه‌زل و گه‌وره‌یی خویندنی (آیه‌ الکرسی) دوا‌ی هه‌موو نو‌یژیکی

پینغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَمُوتَ))^(۱).

واته : هه‌رکه‌سیک له دوا‌ی هه‌موو نو‌یژیکی فه‌رزه‌وه (آیه‌ الکرسی) بخوینیت هه‌یچ شتیکی نابیته‌ ریگری له چوونه ناو به‌هه‌شته‌وه ته‌نها ئه‌وه نه‌بیت که بم‌ریت .

فه‌زل و گه‌وره‌یی نو‌یژ کردن له هه‌ردوو حه‌ره‌می ریزداردا

پینغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ ، وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ))^(۲).

واته : ته‌نها نو‌یژیکی له نیو مزگه‌وتی پینغه‌مبهردا (ﷺ) باشتره له هه‌زار نو‌یژی نیو مزگه‌وته‌کانی تر جگه له مزگه‌وتی حه‌ره‌م نه‌بیت ، وه ته‌نها نو‌یژیکی له نیو مزگه‌وتی حه‌ره‌مدا باشتره له سه‌د هه‌زار نو‌یژی نیو مزگه‌وته‌کانی تری جگه له خو‌ی * .

هه‌روه‌ها پینغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءٍ فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ))^(۱). واته : هه‌ر که‌سیک له ماله‌که‌یدا ده‌ست‌نو‌یژ بگرییت و ئه‌نجا بچیت بو مزگه‌وتی (قُبَاء) و نو‌یژیکی تیدا بکات ئه‌وا ئه‌جر و پاداشتی عومره‌یه‌کی بو هه‌یه .

وه له فه‌زله‌کانی تری مه‌ککه و مه‌دینه ئه‌وه‌یه که ده‌جال ناچیته ناویانه‌وه .

(۱) رواه ابن حبان ، وصححه الألباني في الجامع الصغير : (٦٤٦٤) .

(۲) رواه أحمد : (١٥٢٧١) وابن ماجه : (١٤٠٦) ، وصححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب : (١١٧٣) .

* مه‌به‌ستی ئه‌وه‌یه : ئه‌نجامدانی ته‌نها یه‌ک نو‌یژ له حه‌ره‌می مه‌ککه‌دا باشتره و پاداشتی زیاتره له ئه‌نجامدانی پینج نو‌یژه فه‌رزه‌کان ته‌گه‌ر له جگه له حه‌ره‌می مه‌ککه‌دا بکریین بو ماوه‌ی (٥٥ سال و ٦ مانگ و ٢٠ رۆژ) ، وه ئه‌نجامدانی ته‌نها یه‌ک نو‌یژ له حه‌ره‌می مه‌دینه‌دا باشتره و پاداشتی زیاتره له ئه‌نجامدانی پینج نو‌یژه فه‌رزه‌کان ته‌گه‌ر له جگه له حه‌ره‌می مه‌دینه‌دا بکریین بو ماوه‌ی (٦ مانگ و ٢٠ رۆژ) ، واته : خیر و پاداشتی ته‌نها یه‌ک نو‌یژی ناو مالی خوا زیاتره له خیر و پاداشتی کردنی پینج نو‌یژه فه‌رزه‌کان بو ماوه‌ی (٥٥ سال و ٦ مانگ و ٢٠ رۆژ) له ته‌مه‌ن .

(۱) رواه ابن ماجه : (١١٦٨) ، وصححه الألباني في صحيح الجامع الصغير : (٦١٥٤) .

فهزل و گهره‌یی عومره کردن له رهمه‌زانداندا

پیغه‌مبهر (ﷺ) فهرموویه‌تی : ((عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَقْضِي حَجَّةً مَعِيَ)) [البخاري : (۱۸۶۳)] .

واته : عومره‌یه‌ک له رهمه‌زانداندا جی‌ی حه‌جیک ده‌گریتته‌وه له‌گه‌ل مندا* .

فهزل و گهره‌یی

دانیشتن له شوینی نویژدا دوا‌ی نویژی به‌یانی

عن أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((مَنْ صَلَّى الْعِدَّةَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ)) ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((تَامَّةٌ تَامَّةٌ تَامَّةٌ))^(۱) .

واته : پیغه‌مبهر (ﷺ) فهرموویه‌تی : هه‌رکه‌سیک نویژی به‌یانی به‌جماعت بکات ئه‌نجا دانیشیت زیکری خوا بکات تاوه‌کو خور هه‌لدیت ئه‌نجا دوو رکعات نویژ بکات ئه‌وه وه‌کو پاداشتی هه‌ج و عومره‌یه‌کی ته‌واو ته‌واو وایه .

له‌کردار و ئاکاره‌کانی پیغه‌مبهر (ﷺ)

❖ ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت که‌نزیک له که‌نزه‌کانی [گنجینه‌یه‌ک له گنجینه‌کانی] به‌هه‌شتت بۆ بپییت ئه‌وا بلی : (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) [البخاري : (۷۳۸۶)] .

❖ ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت له به‌هه‌شتدا دار خورما‌یه‌کت بۆ بچینریت ئه‌وا بلی : (سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) [الترمذي : (۳۴۶۴)] .

❖ ئه‌گه‌ر ده‌ته‌ویت له‌وه‌باشترت بۆ بپییت که‌خوری به‌سه‌ردا هه‌لدیت - واته : له‌هه‌موو

* [مه‌به‌ستی ئه‌وه‌یه : ئه‌نجامدانی عومره‌یه‌ک له مانگی رهمه‌زانداندا وه‌کو ئه‌وه‌وایه که حه‌جیک بکه‌یت له‌گه‌ل خودی پیغه‌مبهر (ﷺ) خویدا] . - وه‌رگیڤ -

(۱) رواه الترمذي : (۵۸۶ / ۲) وقال : هذا حديث حسن غريب تحقيق أحمد شاكر وحسنه الألباني في صحيح سنن الترمذي برقم : (۵۹۱) ، ولهذه الحديث شواهد ، وقال الشيخ ابن باز حديث صحيح ويُعملُ به ، مسائل أبي عمر السدحان للإمام ابن باز : (۱ / ۳۶) .

دوینیا باشتربیت - ئەوا بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ) [مسلم: (۷۰۲۲)].

✿ ئەگەر دته‌وئیت خوا له تاوانه‌کانت خۆشبییت ئەگەر چی وه‌کو که‌فی ده‌ریایش بییت ئەوا پۆژانه (۱۰۰) جار بلی: (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ) [البخاري: (۶۴۰۵)].

✿ ئەگەر دته‌وئیت فریشته‌ دوعات بۆ بکات ئەوا تۆیش له پشت غه‌یبه‌وه [واته: بی ئەوه‌ی که‌س بزانییت] دوعا بۆ براهه‌ت بکه [مسلم: (۲۷۳۲)].

✿ ئەگەر دته‌وئیت خوا به‌هه‌شتت بۆ مسۆگر بکات ئەوا بلی: (رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ رَسُولًا) [أبو داود: (۱۵۲۹) ، وصححه الألبانی].

✿ ئەگەر دته‌وئیت ئەوه‌نده پاداشتت بۆ بییت وه‌کو ئەو که‌سه‌ی که (۱۰) کۆیله‌ی ئازاد کردبییت ، وه (۱۰۰) که‌سه‌نه و چاکه‌یشت بۆ بنوسرییت ، وه (۱۰۰) خراپه‌یشت له‌سه‌ر بسپریته‌وه ، وه ئەو پۆژه تاوه‌کو ئیواره بۆت بییت به‌ پارێزه‌ر له شه‌یتان ئەوا پۆژانه (۱۰۰) جار بلی: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) [البخاري: (۳۲۹۳) ، ومسلم: (۷۰۱۸)].

✿ ئەگەر دته‌وئیت خوا له ناره‌ه‌تیه‌کانی پۆژی قیامه‌ت پزگارت بکات ئەوا ده‌رگای ته‌نگانه له که‌سیکی قه‌رزاری نه‌دار بکه‌روه‌ه یان قه‌رزای له‌سه‌ر دابشکینه* [مسلم: (۴۰۸۳)].

✿ ئەگەر دته‌وئیت خوا له تاوانه‌کانی پيشووت خۆشبییت ئەوا له پاش کۆتایی پی‌هینانی نان خواردن بلی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ) [صحيح الترمذي: (۳۴۵۸) ، وصحيح ابن ماجه: (۲۶۷۳)].

✿ ئەگەر دته‌وئیت ئەوه‌نده پاداشتت بۆ بییت وه‌کو ئەو که‌سه‌ی که (۴) که‌س له نه‌وه‌کانی پیغه‌مبه‌ر (إسماعيل عليه السلام) له کۆیلايه‌تی ئازاد کردبییت ئەوا (۱۰) جار بلی: (لَا إِلَهَ إِلَّا

* قه‌رزای له‌سه‌ر دابشکینه: واته‌هه‌ندیك یان هه‌موو پاره‌ قه‌رزه‌که‌ی له‌سه‌ر هه‌لبگره .

اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ [بخاري : (٦٤٠٤) ، ومسلم : (٧٠٢٠)] .

✽ ئە گەر دەته‌وێت (١٠٠٠) چاکه‌ت بۆ بنوسرێت ، وه (١٠٠٠) خراپه‌یشت له‌سه‌ر بسپرێته‌وه ، ئە‌وا (١٠٠) جار بڵێ : (سُبْحَانَ اللَّهِ) [مسلم : (٧٠٢٧)] .

✽ ئە‌گەر دەته‌وێت مالێکت له‌ به‌هه‌شتدا بۆ دروست بکریت ئە‌وا هه‌موو پۆژێک (١٢) رکعات نوێژی سوننه‌ت جگه‌ له‌ فه‌رز بۆ خوا بکه [مسلم : (٧٢٨)] .

✽ ئە‌گەر له‌ شوینی‌کدا دابه‌زیت و ویستت هیچ شتی‌ک زه‌ره‌ر و زیانت پێ‌نه‌گه‌یه‌نی‌ت تاوه‌کو له‌و شوینی‌ه ده‌پۆیت ئە‌وا بڵێ : (أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ) [مسلم : (٢٧٠٨)] .

✽ ئە‌گەر دەته‌وێت خوا په‌نات بدات له‌ جنۆکه و شه‌یتانه‌کان له‌ به‌یانی‌ه‌وه تاوه‌کو ئیواره ، وه له‌ ئیواره‌وه تاوه‌کو به‌یانی ئە‌وا له‌ به‌یانیان و ئیواراندا (آیه‌ الکُرسی) بخوینی [صحیح‌ الترغیب والترهیب للألبانی : (٦٦٢)] .

فه‌زل و گه‌وره‌یی وتنی (بِسْمِ اللَّهِ) له‌ پێش جووتبوون

پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ فَقَالَ : بِسْمِ اللَّهِ ، اللَّهُمَّ جَنَّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنَّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ، فَإِنَّهُ إِنْ يُقَدَّرَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا))^(١) .

واته : ئە‌گەر یه‌کی‌ک له‌ ئیوه ویستی بچێته‌ لای خیزانه‌که‌ی و بڵێت : (به‌ ناوی خواوه ، خوايه به‌ دوورمان گره‌ له‌ شه‌یتان و شه‌یتانی‌ش دوور بخه‌ره‌وه له‌وه‌ی که‌ پیمان ده‌به‌خشیت) ئە‌نجا ئە‌گەر خوا داینا‌بی‌ که‌وا له‌و جووتبوونه‌وه مندا‌لیان ببی‌ت ئە‌وا هه‌رگیز هیچ شه‌یتانی‌ک زه‌ره‌ر و زیان به‌و مندا‌له‌ ناگه‌یه‌نی‌ت .

^(١) صحیح‌ البخاري : (٧٣٩٦) ، [يَأْتِي أَهْلَهُ : أي يُجامع زوجته] .

فه‌زڵ و گه‌وره‌یی چوار و ته‌که

(سُبْحَانَ اللَّهِ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

عَنْ أُمِّ هَانِئِ بِنْتِ أَبِي طَالِبٍ (رضي الله عنها) قَالَتْ : مَرَّ بِي ذَاتَ يَوْمٍ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَِّّي قَدْ كَبَّرْتُ وَضَعُفْتُ - أَوْ كَمَا قَالَتْ - فَمُرَّنِي بِعَمَلٍ أَعْمَلُهُ وَأَنَا جَالِسَةٌ .
قَالَ :

١ - سُبْحِي اللَّهَ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ رَقِيبَةٍ تُعْتَقِنَهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ .

٢ - وَأَحْمَدِي اللَّهَ مِائَةَ تَحْمِيدَةٍ فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ فَرَسٍ مُسْرَجَةٍ مُلْجَمَةٍ تَحْمِلِينَ عَلَيْهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

٣ - وَكَبَّرِي اللَّهَ مِائَةَ تَكْبِيرَةٍ فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مِائَةَ بَدَنَةٍ مُقَلَّدَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ .

٤ - وَهَلَّلِي اللَّهَ مِائَةَ تَهْلِيلَةٍ - قَالَ ابْنُ خَلْفٍ أَحْسَبُهُ قَالَ - تَمَلُّ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ .

وَلَا يُرْفَعُ يَوْمَئِذٍ لِأَحَدٍ عَمَلٌ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَ بِمِثْلِ مَا أَتَيْتَ بِهِ^(١) .

واته : له (أم هانئ) ی کچی (أبو طالب) هوه فه‌رموویه‌تی : رۆژێکیان پێغه‌مبهری خوا (ﷺ)

به‌لامدا تێپه‌ر بوو منیش وتم : ئە‌ی پێغه‌مبهری خوا به‌پاستی من گه‌وره‌ بووم و لاواز بووم بۆیه

فه‌رمانم پێ‌بکه‌ به‌ کرده‌وه‌یه‌ک که به‌دانیشتنه‌وه‌ بیکه‌م .

فه‌رمووی :

١ - (١٠٠) جار ته‌سبیحاتی خوا بکه‌ و بلی : (سُبْحَانَ اللَّهِ) ئە‌وه بۆ تو به‌رامبهر ئازاد کردنی

(١٠٠) کۆیله‌ وایه‌ له‌ نه‌وه‌کانی پێغه‌مبهر (إسماعیل علیه‌السلام) .

٢ - وه‌ (١٠٠) جار سوپاس و ستایشی خوا بکه‌ و بلی : (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ئە‌وه بۆ تو به‌رامبهر

^(١) قال المنذري رواه أحمد بإسناد حسن : (٢٥٦٧٥) ، وحسن إسناده الألباني في السلسلة الصحيحة : (١٣١٦) وفي صحيح الترغيب :

سه‌د (۱۰۰) ئەسپ و مایینی زین و لغاوکراو وایه که بو جیهاد و تیکۆشان له پیناوی خوادا خه‌لکیان سه‌ربخه‌یت و به‌پێ بکرین بو جیهاد .

۳ - وه (۱۰۰) جار گه‌وره‌یی خوا ده‌بهره و بلی : (اللَّهُ أَكْبَرُ) ئەوه بو تو به‌رامبه‌ر سه‌د (۱۰۰) وشتری ده‌ستنی‌شان‌کراوی وه‌رگیراو وه‌کو دیاری بو مالی خوا وایه .

۴ - وه (۱۰۰) جار یه‌کخواپه‌رستی بو خوا ده‌بهره و بلی : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ئەوه نیوان ئاسمان و زه‌وی پرده‌کاته‌وه .

وه له‌و پۆژه‌دا بو هیچ یه‌کی‌ک کرده‌وه‌یه‌ک به‌رز نا‌کریت‌ه‌وه با‌شتر بی‌ت له‌وه ئیلا‌مه‌گه‌ر یه‌کی‌ک بی‌ت که نمونه‌ی ئەوه‌ی تۆی کرد بی‌ت .

فه‌زل و گه‌وره‌یی

قورئان خویندن و تیرامان تییدا و کرده‌وه پێ‌کردنی

خوای گه‌وره‌ فه‌رموویه‌تی : ﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴾ [محمد] .

واته : ئایا بو تیرانامین و تینافکرین له قورئان یان دل‌ه‌کانیان قوفلی لێ‌دراوه و داخراوه ؟ وه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا ، لَا أَقُولُ : ﴿الْم﴾ حَرْفٌ ، وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ ، وَلَا مٌ حَرْفٌ ، وَمِمْ حَرْفٌ))^(۱) .

واته : هه‌رکه‌سی‌ک پیتیک له قورئان بخوینیت‌ه‌وه ئەوا به‌ خویندنه‌وه‌ی ته‌نها ئەو پیته

چاکه‌یه‌کی بو هه‌یه ، وه چاکه‌ش یه‌ک به‌ ده‌یه ، نالیم : ﴿الْم﴾ پیتیکه ، به‌لکو (أَلِفٌ) پیتیکه و (لَامٌ) یش پیتیکه و (مِمْ) یش پیتیکه .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌ سه‌حابه‌کانی فه‌رمووه : ((أَيْعِزُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي

(۱) الترمذي : (۲۹۱۲) وصححه الألباني .

لَيْلَةٍ؟ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا: أَيْنَا يُطِيقُ ذَلِكَ [يَا رَسُولَ اللَّهِ]؟ فَقَالَ: يَقْرَأُ: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿فَهِيَ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ﴾^(۲).

واته : ئایا یه کیک له ئیوه بی‌توانا و دهسته‌وه‌ستان ده‌بیته له وهی که له شه‌ویکدا یه‌ک

له‌سه‌ر سی‌ی قورئان بخوینیت ؟

ئهمه قورس و نارپه‌حه‌ت بوو له‌سه‌ریان و وتیان : کئ له ئیمه توانای ئه‌وه‌ی هه‌یه ئه‌ی

پینغه‌مبه‌ری خوا ؟

فه‌رموی : ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ده‌خوینیت ئهمه هاوتای یه‌ک له‌سه‌ر سی‌ی قورئانه .

خۆشه‌ویسترین وته به لای خواوه

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ): ((أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَيَّ اللَّهُ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، لَا يَضُرُّكَ بَأْيَهُنَّ بَدَأْتَ)) [مسلم: (۵۷۲۴)].

واته : خۆشه‌ویسترین وته به لای خواوه چوار وته‌یه : (سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا

اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ) ، به هه‌ر کامیکیان ده‌ست پی‌بکه‌یت ئه‌وه زیانت پی‌ناگه‌یه‌نیته .

فه‌زڵ و گه‌وره‌یی زیکری خوا

پینغه‌مبه‌ر (رضي الله عنه) فه‌رمویه‌تی : ((أَلَا أُتْبِتُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ ، وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالْوَرَقِ ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى ، قَالَ: ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى))^(۱).

واته : ئایا هه‌والتان پی‌بده‌م به باشترین و پاکترین کرده‌وه‌تان لای خواوه‌نه‌که‌تان و له

^(۲) صحیح البخاری : (۵۰۱۵) ، و صحیح مسلم : (۱۸۸۳) ، و مسند أبي يعلى الموصلي : (۱۰۱۹) واللفظ له ، وما بين المعقوفين للبخاري .

^(۱) الترمذي : (۳۳۷۷) ، وابن ماجه : (۳۰۷۲) ، و صححه الألباني ، الورق : أي الفضة .

همموی زیاتر پله‌وپایه‌تان به‌رز بکاته‌وه و چاکتر بیټ بۆتان له به‌خشینه‌وه‌ی زیږ و زیو ، وه باشر بیټ بۆتان له‌وه‌ی که بگن به دووژمنه‌که‌تان و بدهن له گهردنیان و ئه‌وانیش بدهن له گهردنتان ؟ وتیان : به‌ئێ ، فه‌رمموی : زیکری خوای گه‌وره .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رممویه‌تی : ((لَا يَتَعَدُّ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا حَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ ، وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ)) [مسلم : (۲۷۰۰)] .

واته : هیچ کۆمه‌له‌ که سێک‌نی‌یه کۆببنه‌وه و دانیشن زیکری خوای گه‌وره بکه‌ن ئیلا فریشته‌کان ده‌وریان ده‌گرن و په‌حمه‌تی خوا ده‌یانگریته‌وه و ئارامی داده‌به‌زیته‌ سه‌ر سه‌ریان و خوای گه‌وره باسیان ده‌کات لای ئه‌وانه‌ی که له لای خۆیدان .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رممویه‌تی : ((كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ : سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ)) [البخاري : (۶۱۸۸) ، و مسلم : (۲۶۹۴)] .

واته : دوو وته هه‌یه سووکن له‌سه‌ر زمان ، قورسن له ته‌رازووی چاکه‌کان ، خۆشه‌ویستن له لای خوای په‌حمه‌ت فراوان : (سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ) .

فه‌زل و گه‌وره‌یی داوای لیخۆشبوون

خوای گه‌وره فه‌رممویه‌تی : ﴿وَأَنْ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمْنِعْكُمْ مِّنَّا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ [هود] .

واته : وه داوای لیخۆشبوون له خوای په‌روه‌ردگارتان بکه‌ن و ئه‌نجا ته‌وبه بکه‌ن و بگه‌رینه‌وه بۆ لای له پاداشتی ئه‌وه‌یشدا خوا ژیانیکی باشتان پێ‌ده‌دات تا کاتیکی دیاریکراو که مردنه .

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً)) [البخاري : (۶۳۰۷) ، وفي رواية : ((مِائَةً مَرَّةً)) [صحيح سنن ابن ماجه : (۳۸۱۵)] .

واته : سویند به خوا من له پۆژیکدا زیاتر له هفتا (٧٠) جار [وه له ریوایه‌تیکی تردا : سه‌د (١٠٠) جار] داوای لی‌خۆشبوون له خوا ده‌که‌م و ته‌وبه‌ی له‌لاده‌که‌م و بو‌لای ده‌گه‌ریمه‌وه و په‌شیمانی بو‌ده‌رده‌بیرم .

وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((مَنْ اسْتَغْفَرَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ حَسَنَةً))^(١).

واته : هه‌رکه‌سیک داوای لی‌خۆشبوون بکات بو‌پیاوانی ئیماندار و ئافره‌تانی ئیماندار ئه‌وا خوای گه‌وره له به‌رامبه‌ر هه‌ر پیاویکی ئیماندار و هه‌ر ئافره‌تیکی ئیمانداردا چاکه و هه‌سه‌نه‌یه‌کی بو‌ده‌نووسیت .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ : اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي ، فَاغْفِرْ لِي ، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ، مَنْ قَالَهَا حِينَ يُصْبِحُ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ ، وَمَنْ قَالَهَا حِينَ يُمْسِي مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ لَيْلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ)) [البخاري : (٦٣٠٦) بلفظ مقارب] .

واته : سه‌روه‌ری داوای لی‌خۆشبوونه‌کان ئه‌وه‌یه‌که به‌نده‌ بلێت : (خوایه‌ تو‌ په‌روه‌ردگاری منیت ، هیچ په‌رستراویک نی‌یه‌ شایسته‌ی په‌رستن بی‌ت جگه‌ له‌ تو‌ ، په‌نات پی‌ده‌گرم له‌ خراپه‌ی ئه‌وه‌ی که‌ کردوومه ، بو‌تو‌ دانه‌نییم به‌ ناز و نیعمه‌ته‌کانت به‌سه‌رمه‌وه ، وه بو‌تو‌ دانه‌نییم به‌ تاوانه‌کانم ، بو‌یه‌ لی‌مخۆشبه‌ ، چونکه‌ به‌راستی هیچ که‌سیک نی‌یه‌ له‌ تاوانه‌کان خۆشبی‌ت جگه‌ له‌ تو‌) ، هه‌رکه‌سیک به‌یانیان ئه‌مه‌ بلێت و باوه‌ری ته‌واوی پی‌ی هه‌بی‌ت و دلنیا بی‌ت پاشان له‌و پۆژه‌یدا پی‌ش ئه‌وه‌ی ئیواره‌ی به‌سه‌ردا بی‌ت بمری‌ت ئه‌وا ئه‌و که‌سه له‌ خه‌لکی به‌هه‌شته ، وه هه‌رکه‌سیکیش ئیواران

(١) الترمذی : (٣٣٧٧) ، وابن‌ماحه : (٣٠٧٢) ، وصححه‌ الألبانی ، الورق : أي‌ الفضة .

ئهمه بلیت و باوه‌ری ته‌واوی پی‌ی هه‌بی‌ت و دلنیا بی‌ت پاشان له و شه‌وه‌یدا پی‌ش ئه‌وه‌ی به‌یانی به‌سه‌ردا بی‌ت بم‌ری‌ت ئه‌وا ئه‌و که‌سه له خه‌لکی به‌ه‌شته .

زیکری چه‌ند هه‌نده

عَنْ جُوَيْرِيَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) أَنَّ النَّبِيَّ (ﷺ) خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا بُكْرَةً حِينَ صَلَّى الصُّبْحَ وَهِيَ فِي مَسْجِدِهَا ثُمَّ رَجَعَ بَعْدَ أَنْ أَضْحَى وَهِيَ جَالِسَةٌ فَقَالَ : مَا زِلْتِ عَلَى الْحَالِ الَّتِي فَارَقْتُكِ عَلَيْهَا ؟ قَالَتْ : نَعَمْ .

قال النبي (ﷺ) : لَقَدْ قُلْتُ بَعْدَكَ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتُ مِنْذُ الْيَوْمِ لَوَزَنَتْهُنَّ : سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ)) [مسلم : (۷۰۸۸) .

واته : له (جُوَيْرِيَةَ) ی دایکی ئیماندارانه‌وه (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) پی‌غه‌مبه‌ر (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) له به‌ره‌به‌یاندای له پاش ئه‌وه‌ی که نو‌ی‌ژی به‌یانی کرد لای ئه‌و رۆی‌شته ده‌روه له کاتی‌کدا که ئه‌و له شو‌ی‌نی نو‌ی‌ژکردنه‌که‌یدا دانیش‌تبوو پاشان له دوا‌ی هاتنی کاتی چی‌شته‌نگاو گه‌رایه‌وه و ئه‌وه‌ر دانیش‌تبوو ، ئه‌وه بوو فه‌رمو‌وی : ئایا تاوه‌کو ئیستا به‌رده‌وام له‌سه‌ر ئه‌و حاله‌یت که من لی‌ت جیا‌بوومه‌وه له‌سه‌ری ؟

وتی : به‌لی .

پی‌غه‌مبه‌ریش (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) فه‌رمو‌وی : به‌پاستی من له پاش تو‌ چوار وته‌م سی‌ جار وتوو هه‌گه‌ر کی‌شانه بک‌ری‌ت به‌وه‌ی که تو له ماوه‌ی ئه‌م‌رۆدا وتوو ته‌ ئه‌وا له‌وه‌ی تو سه‌نگی قورستره : (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَرِضَا نَفْسِهِ وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ) واته : پاک‌ی و دووری بو‌ خوا له هه‌موو که‌م و کورپی و عه‌یبه‌یه‌ک وه سوپاس و ستایش بو‌ خوا له‌سه‌ر ته‌واوی و گه‌وره‌یی و جوانی و به‌رزی ناو و سیفه‌ته‌کانی و فراوانی و زۆری ناز و نیعمه‌ته‌کانی : به‌ ژماره‌ی دروست‌کراوه‌کانی و جی‌ی په‌زنامه‌ندی خوا و به‌ کیش و قورسی عه‌رشی خو‌ی و به‌ ئه‌ندازه‌ی فراوانی و زۆری وته‌کانی .

هه‌روه‌ها پی‌غه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ كُلَّ يَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ فَسَأَلَهُ سَائِلٌ مِنْ جُلَسَائِهِ : كَيْفَ يَكْسِبُ أَحَدُنَا أَلْفَ حَسَنَةٍ؟ قَالَ : يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ أَوْ يُحِطُّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ)) [مسلم : (۲۶۹۸)] .

واته : ئایا یه‌کیک له ئیوه بئ‌توانا و ده‌سته‌وه‌ستان ده‌بیئت له‌وه‌ی که هه‌موو پوژئیک هه‌زار (۱۰۰۰) چاکه و حه‌سه‌نه به ده‌ست بخات ؟

پرسیارکاریک له‌وانه‌ی که له‌گه‌لیدا دانیشتبوون پرسیا‌ری لئ‌ی کرد : چو‌ن هه‌زار (۱۰۰۰) چاکه و حه‌سه‌نه به ده‌ست بخات ؟

فه‌رمووی : به‌وه‌ی که (۱۰۰) جار ته‌سبیحاتی خوا بکات و بلیت : (سُبْحَانَ اللَّهِ) ، به‌وه هه‌زار (۱۰۰۰) چاکه و حه‌سه‌نه‌ی بو ده‌نوسریت یان هه‌زار (۱۰۰۰) خراپه و هه‌له‌ی له‌سه‌ر لاده‌بریئت .

سو‌ننه‌تییتی دوو رکعات له پاش ده‌ستنوئیز

پی‌غه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((يَا بَلَالُ أَخْبِرْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ فِي الْإِسْلَامِ ، فَإِنِّي سَمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ؟ قَالَ : مَا عَمِلْتُ عَمَلًا أَرْجَى عِنْدِي : مِنْ أَنِّي لَمْ أَتَطَهَّرْ طَهُورًا فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ إِلَّا صَلَّيْتُ بِذَلِكَ الطُّهُورِ مَا كُتِبَ لِي أَنْ أُصَلِّيَ)) [البخاري : (۱۱۴۹) ، و مسلم : (۲۴۵۸)] .

واته : پی‌غه‌مبهر (ﷺ) له کاتی نوئیزی به‌یانیدا به بیلالی فه‌رموو : ئه‌ی بیلال هه‌وا‌لم بده‌ری به کرده‌وه‌یه‌ک که له هه‌موو کرده‌وه‌کانت زیاتر ئومی‌دت پی‌ی هه‌بیئت که‌وا له ئیسلامدا ئه‌نجامتداون ، چونکه من گویم له جولاندنه‌وه‌ی پیلاوه‌کانت بوو له پیشه‌وه‌م له نیو به‌هه‌شتدا ؟ ئه‌ویش فه‌رمووی : هیچ کرده‌وه‌یه‌کم نه‌کردوو زیاتر ئومی‌دم پی‌ی هه‌بیئت به لای خو‌مه‌وه : ئه‌وه نه‌بیئت که‌وا له هه‌ر کاتی‌کدا له شه‌ودا بووبیئت یان له پوژدا ده‌ستنوئیزم گرتبیئت ئیلالا به‌وه ده‌ستنوئیزه‌وه چه‌ندی‌ک بو‌م نووسرابیئت نوئیزم کردوو .

فه‌زل و گه‌وره‌یی به‌رۆژووبوونی سێ‌رۆژ له‌هه‌موو مانگی‌کدا

و نوێژی ویت‌ر و دوو رکعاته‌که‌ی چیشته‌نگاو

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : ((أَوْصَانِي خَلِيلِي (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِثَلَاثٍ : صِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ، وَرَكَعَتَيْ الضُّحَى ، وَأَنْ أُوتِرَ قَبْلَ أَنْ أَنْامَ)) [البخاري : (١٩٨١)] .

واته : هه‌ره‌خۆشه‌ویسته‌که‌م (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ئامۆژگاری و وه‌سیتی پێ‌کردووم به‌سێ‌شت : به‌رۆژووبوونی سێ‌رۆژ له‌هه‌موو مانگی‌کدا ، وه‌ دوو رکاتی چیشته‌نگاو (زوحا) ، وه‌ نوێژی ویت‌ر بکه‌م پێش ئه‌وه‌ی بخه‌وم .

فه‌زل و گه‌وره‌یی

فه‌رمان کردن به‌چاکه و رێگری کردن له‌خرابه

پێغه‌مبه‌ری خوا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ)) [مسلم : (٧٠)] .

واته : هه‌رکه‌سێ‌ک له‌ ئێوه‌ تاوان و خرابه‌یه‌کی بینی ئه‌وا با به‌دهستی بیگۆریت ، وه‌ ئه‌گه‌ر نه‌یتوانی ئه‌وا با به‌زمانی بیگۆریت ، وه‌ ئه‌گه‌ر نه‌یتوانی ئه‌وا با به‌دلی بیگۆریت و ئه‌وه‌یش لاوازترینی ئیمانیه‌ .

پاداشتی سه‌بر و ئارام‌گرتن له‌سه‌ر په‌روه‌رده‌کردنی کچان

پێغه‌مبه‌ر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ ، فَصَبَرَ عَلَيْهِنَّ وَأَطَعَمَهُنَّ وَسَقَاهُنَّ وَكَسَاهُنَّ مِنْ جِدَّتِهِ كُنَّ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ))^(١) .

واته : هه‌ر که‌سێ‌ک سێ‌ کچی هه‌بیته‌ و ئارامیان له‌ سه‌ر بگریته‌ و خواردن و خواردنه‌وه‌ و جل و به‌رگیان بۆ دابین بکات به‌هه‌ول و توانای خۆی : ئه‌وا ئه‌و سێ‌ کچه‌ ده‌بنه‌ به‌ر به‌سه‌یتک بۆی و

(١) ابن‌ماجه : (٣٦٦٩) ، و صححه‌ الألبانی فی السلسله‌ الصحیحه‌ : (٢٩٤) ، مِنْ جِدَّتِهِ : أي من سعته .

ده‌پیاریزن له ئاگری دۆزه‌خ له پۆژی قیامه‌تدا .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا ، دَخَلْتُ أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةَ كَهَاتَيْنِ وَأَشَارَ بِأَصْبُعَيْهِ السَّبَابَةِ وَالَّتِي تَلِيهَا))^(۲) .

واته : هه‌ر كه‌سێك دوو كچ به‌خێو بكات تاوه‌كو پێ‌ده‌گهن و بالغ ده‌بن ئه‌وا من و ئه‌و پێكه‌وه ده‌چینه به‌هه‌شته‌وه وه‌كو ئه‌مه و ئاماژه‌ی كرد بۆ په‌نجه‌ی شایه‌تومان و په‌نجه‌ی ناوه‌پاستی .

پاداشتی صه‌بر و نارام گرتن

له‌سه‌ر موسیبه‌ت و ناوه‌مواریه‌کان و مردنی كه‌سیك

پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ : "إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ، اللَّهُمَّ أَجْرُنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا" إِلَّا أَجْرَهُ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا)) [مسلم : (۲۱۶۶)] .

واته : هه‌چ عه‌بدێك نی‌یه‌ كه‌رسه‌ت و موسیبه‌تیکی تووش ببیت و بلیت : (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ، اللَّهُمَّ أَجْرُنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا) واته : "ئیمه‌ هی خواین و ئیمه‌یش بۆ لای ئه‌و ده‌گه‌رپینه‌وه ، خوایه‌ پاداشتم بده‌روه‌ له‌سه‌ر ئه‌م موسیبه‌ته‌م و شوینه‌كه‌یم بۆ پرپه‌كه‌روه‌ به‌ له‌وه‌ باشتر" ، هه‌چ عه‌بدێك نی‌یه‌ ئه‌مه‌ بلیت ئیلا‌خوا پاداشتی ده‌داته‌وه‌ له‌سه‌ر موسیبه‌ته‌كه‌یی و شوینه‌كه‌یی بۆ پر ده‌كاته‌وه‌ به‌ له‌وه‌ باشتر .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : خوای گه‌وره‌ فه‌رموویه‌تی : ((مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبِضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا الْجَنَّةَ)) [البخاري : (۵۹۴۴)] .

واته : عه‌بده‌ ئیمانداره‌كه‌م هه‌چ پاداشتیکی نی‌یه‌ لای من كاتیك كه‌ روحی خۆشه‌ویسته‌كه‌ی ده‌كیشم له‌ خه‌لكی دنیا ئه‌جا چاوه‌رپێ‌ی پاداشتی ئه‌وه‌ بكات ئیلا‌به‌هه‌شت نه‌بیت .

^(۲) صحیح مسلم : (۲۶۳۱) ، جَارِيَتَيْنِ : آی : بنتین .

فه‌زل و گه‌وره‌یی

به‌پۆژووبوونی پۆژی عه‌ره‌فه و پۆژی عاشورا

پینغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ ، وَصِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ)) [مسلم : (۲۸۰۳)]

واته : به‌پۆژووبوونی پۆژی عه‌ره‌فه* چاوه‌پیم لای خوا که بیکاته مایه‌ی سپینه‌وه‌ی تاوانه‌کانی ئه‌و ساله‌ی پيش خوی و ئه‌و ساله‌ی پاش خوی ، وه به‌پۆژووبوونی پۆژی عاشورا چاوه‌پیم لای خوا که بیکاته مایه‌ی سپینه‌وه‌ی تاوانه‌کانی ئه‌و ساله‌ی پيش خوی .

فه‌زل و گه‌وره‌یی کۆکردنه‌وه‌ی نیوان به‌پۆژووبوون و شوینکه‌وتنی جه‌نازه و خواردندان و

به‌سه‌رکردنه‌وه‌ی نه‌خۆش

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ صَائِمًا ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) : أَنَا .

قَالَ : فَمَنْ تَبِعَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ جَنَازَةً ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) : أَنَا .

قَالَ : فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مِسْكِينًا ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) : أَنَا .

قَالَ : فَمَنْ عَادَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مَرِيضًا ؟ قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رضي الله عنه) : أَنَا .

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : مَا اجْتَمَعَنَ فِي امْرِئٍ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ)) [مسلم : (۱۰۲۸)] .

واته : پینغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی :

۱ - کئ له ئیوه ئه‌مپۆ پۆژی لئ‌بووه‌ته‌وه و به‌پۆژوو بووه ؟

ئه‌بو به‌کر (رضي الله عنه) وتی : من .

* به‌پۆژووبوونی پۆژی عه‌ره‌فه بۆ جگه له ئه‌و که‌سانه‌یه که له (حه‌ج) دان .

۲ - فەرمووی : ئەی کئی له ئیوه ئەمپۆ شوینی جه‌نازه‌یه‌ک که‌وتووہ ؟

ئەبو بەکر (رضی اللہ عنہ) وتی : من .

۳ - فەرمووی : ئەی کئی له ئیوه ئەمپۆ خواردنی داوہ به‌فەقیر و هەژاریک ؟

ئەبو بەکر (رضی اللہ عنہ) وتی : من .

۴ - فەرمووی : ئەی کئی له ئیوه ئەمپۆ نه‌خۆشیکی به‌سەرکردووہ‌ته‌وہ ؟

ئەبو بەکر (رضی اللہ عنہ) وتی : من .

پینگەمبەری خوایش (ﷺ) فەرمووی : ئەمانە له‌هیچ که‌سیکدا کۆنابنەوہ ئیلا دەچیته

به‌هەشتەوہ .

هەروەها پینگەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی : خوای گەورە له‌پۆژی قیامەتدا دەفەرموویت : ((یا

ابن آدم مَرَضْتُ فَلَمْ تُعَدِّنِي ، قَالَ : يَا رَبُّ كَيْفَ أَعُوذُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟

قَالَ : أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فَلَانًا مَرِضَ فَلَمْ تُعَدَّهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ .

يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَطَعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي ، قَالَ : يَا رَبُّ وَكَيْفَ أُطْعِمُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟

قَالَ : أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطَعَمَكَ عَبْدِي فَلَانَ فَلَمْ تُطْعِمْهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أُطْعِمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذَلِكَ

عِنْدِي .

يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي ؟ قَالَ : يَا رَبُّ كَيْفَ أَسْقِيكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟

قَالَ : اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فَلَانَ فَلَمْ تَسْقِهِ أَمَا إِنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي)) [مسلم : (۲۵۶۹)] .

واتە : خوای گەورە له‌پۆژی قیامەتدا دەفەرموویت :

۱ - ئەی ئادەمیزاد نه‌خۆشکه‌وتم و تویش به‌سەرمت نه‌کرده‌وہ ؟

ئەویش دەلیت : ئەی پەرەردگار چۆن تو به‌سەربکه‌مه‌وہ له‌کاتیکدا که‌تۆ پەرەردگاری

هەموو جیهانیانیت .

فەرمووی : ئایا نه‌تزانای که‌فلانە عەبدم نه‌خۆشکه‌وت و تویش به‌سەرت نه‌کرده‌وہ ؟ ئایا

نه‌تزانى كه ئه‌گه‌ر تۆ به‌سه‌رت بگردايه‌ته‌وه ئه‌وا منت لای ئه‌و ده‌بینى .

۲ - ئه‌ی ئاده‌میزاد داواى خواردنم لیت کرد و تۆیش خواردنن پى‌نه‌دام ؟

ئه‌ویش ده‌لیت : ئه‌ی په‌روه‌ردگار چۆن خواردن به تۆ بدهم له کاتی‌کدا كه تۆ په‌روه‌ردگارى

هه‌موو جیهانیانیت .

فه‌رمووی : ئایا نه‌تزانى كه فلانه عه‌بدم داواى خواردنى لیت کرد و تۆیش خواردنن پى‌نه‌دا

؟ ئایا نه‌تزانى كه ئه‌گه‌ر تۆ خواردنن پى‌بدايه‌ت ئه‌وا منت لای ئه‌و ده‌بینى .

۳ - ئه‌ی ئاده‌میزاد داواى خواردنه‌وه‌م لیت کرد و تۆیش خواردنه‌وه‌ت پى‌نه‌دام ؟

ئه‌ویش ده‌لیت : ئه‌ی په‌روه‌ردگار خواردنه‌وه به تۆ بدهم له کاتی‌کدا كه تۆ په‌روه‌ردگارى

هه‌موو جیهانیانیت .

فه‌رمووی : فلانه عه‌بدم داواى خواردنه‌وه‌ی لیت کرد و تۆیش خواردنه‌وه‌ت پى‌نه‌دا ،

ئه‌گه‌ر تۆ خواردنه‌وه‌ت پى‌بدايه‌ت ئه‌وا منت لای ئه‌و ده‌بینى .

گوره‌یی و قورسی حه‌رامی‌تی ریب‌ا

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رضي الله عنه) قَالَ : ((لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) أَكِلَ الرَّبَا وَمُوكِلَهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدِيَهُ ، وَقَالَ : هُمْ سَوَاءٌ)) [مسلم : (٤٠٦٩)] .

واته : پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌عنه‌تی کردوه له و که‌سه‌ی که :

١ / ریب‌ا ده‌خوات : (أَكِلَ الرَّبَا) .

٢ / وه ئه‌وه‌یش که ریب‌ا ده‌دات به ده‌رخواری ریب‌ا خو‌ره‌که‌دا : (مُوكِلَهُ) .

٣ / وه ئه‌وه‌یش که گرێبه‌ستی (عه‌قد)ی ریب‌ا که ده‌نوسی‌ت : (كَاتِبَهُ) .

٤ / وه ئه‌وه‌ دوو شایه‌ته‌یش که شایه‌تی ده‌دن له‌سه‌ر گرێبه‌ستی (عه‌قد)ی ریب‌ا که له‌ نیوان

ریب‌ا خو‌ر و ئه‌وه‌ی ده‌یدات به‌ ده‌رخواریا : (شَاهِدِيَهُ) .

وه فه‌رموی : ئه‌مانه‌ هه‌موویان له‌ تاوانی ریب‌ادا یه‌کسانن .

فه‌رمان کردن به ریش هیشتنه‌وه

عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((أَنْهَكُوا* الشَّوَارِبَ ، وَأَعْفُوا اللَّحَى)) [البخاري : (٥٨٩٣)] .

واته : سمیل‌تان لابه‌رن و ریش‌تان وازلی‌بینن و بیه‌ی‌لنه‌وه .

قه‌ده‌غه‌کردنی پۆشاک شو‌ری

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) عَنِ النَّبِيِّ (ﷺ) قَالَ : ((مَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ مِنَ الْإِزَارِ* فَفِي النَّارِ)) [البخاري : (٥٧٨٧)] .

واته : ئه‌وه‌ی که له‌ خو‌اروی هه‌ردوو قووله‌پی‌وه‌ بی‌ت له‌ پۆشاک ئه‌وه له‌ ئاگر‌دایه .

هه‌روه‌ها پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمویه‌تی : ((ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا

* أَنْهَكُوا : أي : أَحْفُوا .

* الْمَقْصُودُ بِالْإِزَارِ : مَا يَلْبَسُهُ الرَّجُلُ كَالثَّوْبِ وَالسَّرْوَالِ وَالْبَشْتِ وَالْبَنْطَالِ .

واته : مه‌به‌ست به (ئیزار) : ئه‌وه‌یه که پیاو له‌ پی‌ی ده‌کات له‌ پۆشاک و شه‌روال و پانتۆل .

يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ، قَالَ : فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) ثَلَاثَ مَرَارٍ .

قَالَ أَبُو ذَرٍّ : خَابُوا وَخَسِرُوا مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟

قَالَ : الْمُسْبِلُ وَالْمَتَّانُ ** وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتُهُ بِالْحَلْفِ الْكَاذِبِ)) [مسلم : (۳۰۶)] .

واته : سئى كه س هه ن خواى گه وره له پوژى قيامه تدا قسه يان له گه لدا ناكات و سه يريان ناكات و پاكيان ناكاته وه له پيسى تاوانه كانيان و سزاي به ئيش و ئازاريان بو هه يه ، پيغه مبهري خوا (ﷺ) سئى جار ئه مه ي خوينده وه .

(أبو ذر) فهرمووى : بئى به شبوون له خيىر و خه سارومه ندبوون كيىن ئه وانه ئه ي پيغه مبهري

خوا ؟

فهرمووى : ئه مانه ن :

۱ - ئه و كه سه ي كه پوشاكه كه ي شوپ ده كات .

۲ - وه ئه و كه سه يه كه چاكه كانى باس ده كات و مننه تى پئى ده كات به سه ر ئه و كه سه وه كه چاكه ي له گه لدا كردوه .

۳ - وه ئه و كه سه يه كه شتومه ك و كالاكانى ره واج پئى ده دات و ده يانفرؤشيت به

سويندخواردنى درؤ .

چاكه كردن له گه ل دراوسيدا به شيكه له نيمان

پيغه مبهري (ﷺ) فهرموويه تى : ((وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ، قِيلَ : وَمَنْ يَا

رَسُولَ اللَّهِ ؟

قَالَ : الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقِهِ)) [البخاري : (۵۵۵۷)] .

** الْمَتَّانُ : الَّذِي يَذْكُرُ إِحْسَانَهُ مُتَّانًا بِهِ عَلَى مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْهِ .

واته مننه تكه ر : ئه و كه سه يه كه چاكه كانى باس ده كات و مننه تى پئى ده كات به سه ر ئه و كه سه وه كه چاكه ي له گه لدا

كردوه .

واته : سویند به خوا ئیمانی نی‌یه ، سویند به خوا ئیمانی نی‌یه ، سویند به خوا ئیمانی نی‌یه

، و ترا : کئیه ئەوه ئەی پیغه‌مبهری خوا ؟

فهرمووی : ئەو که‌سه‌یه که دراوسیکه‌ی ئەمین نی‌یه له زیان و زهره‌ره‌کانی .

فه‌زل و گه‌وره‌یی به‌ خێوکردنی یه‌تیم

پیغه‌مبهر (ﷺ) فهرموویه‌تی : ((أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا ، وَأَشَارَ بِأَصْبُعِهِ السَّبَابَةِ

وَالْوَسْطَى)) [البخاري : (٥٥٤٦)] .

واته : من و ئەو که‌سه‌ی که سه‌ره‌په‌رشتی به‌ خێوکردنی یه‌تیم ده‌کات له به‌هه‌شتدا به‌م

شیوازه‌ین و ئاماژه‌ی کرد به‌ هه‌ردوو په‌نجه‌ی شایه‌تومان و ناوه‌پاستینه‌ی .

فه‌زل و گه‌وره‌یی به‌ ده‌مه‌وه‌رپوشتنی بیوه‌ژن و فه‌قیر و هه‌ژار

پیغه‌مبهر (ﷺ) فهرموویه‌تی : ((السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، أَوْ

الْقَائِمِ اللَّيْلِ الصَّائِمِ النَّهَارِ)) [البخاري : (٥٣٥٣) ، ومسلم : (٢٩٨٢)] .

واته : ئەو که‌سه‌ی که به‌ده‌م بیوه‌ژن و فه‌قیر و هه‌ژاره‌وه‌یه و یارمه‌تیان ده‌دات وه‌کو

که‌سیکه‌ که له پیناوی خوادا جهاد ده‌کات و تیده‌کوشتی یان وه‌کو که‌سیکه‌ که به‌رده‌وام له

شه‌ودا شه‌ونویژ ده‌کات و له پوژیشدا به‌پوژوو ده‌بیٔ .

فه زلّ و گه‌وره‌یی

چاوه‌رپی کردنی پاداشتی دابین کردنی خه‌رجی و بزئیوی خیزان

پیغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَىٰ أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ)) [البخاري :

]. [(۵۳) .

واته : کاتیك که پیاو پاره‌ی خه‌رج کرد بۆ دابین کردنی خه‌رجی و بزئیوی خیزانه‌کی

چاوه‌رپی پاداشتی ئه‌وه‌ی کرد ئه‌وه بۆی ده‌بیته سه‌ده‌قه .

فه زلّ و گه‌وره‌یی گه‌یانندی په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ : ((مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُسْطَلَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَأَنْ

يُنْسَأَ* لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ)) [البخاري : (۵۹۸۵)] .

واته : هه‌رکه سیک پی‌ی خۆشه فراوانی بخریته رزقیه‌وه و به‌ره‌کەت بکه‌ویته ته‌مه‌نیه‌وه ئه‌وا

با په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی بگه‌یه‌نیّت .

وَعَنْ عَائِشَةَ (رضي الله عنها) قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((الرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تُقُولُ : مَنْ وَصَلَنِي

وَصَلَهُ اللَّهُ ، وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللَّهُ)) [مسلم : (۱۷)] .

واته : خزمایه‌تی و په‌رحم هه‌لواستراوه به‌عه‌رشه‌وه و ده‌لیت :

هه‌رکه سیک بمگه‌یه‌نیّت ئه‌وا خوا ده‌یگه‌یه‌نیّت به‌ په‌رحم و به‌زه‌یی خۆی ، وه هه‌رکه سیکیش

بمپه‌رینیت ئه‌وا خوا په‌رحم و به‌زه‌یی خۆیی لئ ده‌په‌رینیت .

هه‌روه‌ها پیغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ رَحِمٍ)) [البخاري : (۵۹۸۴) ، و مسلم

]. [(۲۵۵۶) .

واته : ئه‌و که سه‌ناچیته به‌هسته‌وه که په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی ده‌په‌رینیت .

* يُنْسَأُ لَهُ فِي أَثَرِهِ : أي يؤخر في أجله وعمره .

واته : ماوه‌ی ژبانی و ته‌مه‌نی دوا ده‌خریت ، مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه : به‌ره‌کەت ده‌که‌ویته ته‌مه‌نیه‌وه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی چاکه‌کردن له‌گه‌ل باوک و دایکدا

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ : ((سَأَلْتُ النَّبِيَّ (ﷺ) أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : الصَّلَاةُ عَلَى وَفَّيْهَا ، قُلْتُ : ثُمَّ أَيُّ ؟ قَالَ : ثُمَّ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ ، قُلْتُ : ثُمَّ أَيُّ ؟ قَالَ : الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)) [البخاري : (٥٩٧٠)] .

واته : پرسیارم کرد له پیغه‌مبهر (ﷺ) و وتم : ئایا خو‌شه‌ویست‌ترین کرده‌وه لای خوا کامه‌یه؟
فه‌رمووی : نو‌یزکردن له کاتی خویدا .

وتم : ئەنجا چی تر ؟

فه‌رمووی : ئەنجا چاکه‌کردن له‌گه‌ل باوک و دایکدا .

وتم : ئەنجا چی تر ؟

فه‌رمووی : جیهاد و تیکۆشان له پیناوی خوادا .

شووم و نه‌هامه‌تی

دل‌پرپوون له یه‌کتر و داب‌رانی نیوان موسلمانان

پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحَاءٌ ، فَيَقَالُ : أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا ، أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا)) [مسلم : (٢٥٦٥)] .

واته : ده‌رگا‌کانی به‌ه‌شه‌ت له پو‌ژی دوو شه‌مه و پو‌ژی پینچ شه‌مه‌دا ده‌کرینه‌وه و خوا له

هه‌موو عه‌بدیک که هه‌چ شتیکی نه‌کرد بی‌ت به شه‌ریکی خو‌شده‌بی‌ت ئیلا پیاویک نه‌بی‌ت که له

نیوان خو‌ی و براکه‌یدا دل‌پرپوون له یه‌کتر و رقه‌به‌رایه‌تی هه‌بی‌ت ، ده‌وتری‌ت : ئەم دووانه

دوابخه‌ن تاوه‌کو ریکده‌که‌ون و ئاشته‌ب‌نه‌وه ، ئەم دووانه دوابخه‌ن تاوه‌کو ریکده‌که‌ون و

ئاشته‌ب‌نه‌وه ، ئەم دووانه دوابخه‌ن تاوه‌کو ریکده‌که‌ون و ئاشته‌ب‌نه‌وه .

که‌واته برام : تی‌رامینه له‌م فه‌رمووده‌یه و لی‌هاتوو ببه و ده‌ست‌پیشخه‌ری ریکه‌وتن و ئاشتی

بکه له‌گه‌ل براکه‌تدا - وه با سه‌ربه‌رزی به تاوان نه‌تگریت - بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌جر و پاداشت ببه‌یته‌وه و کرده‌وه‌کانت به‌رز ببه‌یته‌وه بۆ لای خوا .

فه‌زل و گه‌وره‌یی پاراستنی زمان و دامین

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ (رضي الله عنه) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ)) [البخاري : (٥٩٩٣)] .

واته : کۆ پاراستنی ئه‌وه‌ی نیوان ئه‌و دوو ئیسکه‌یی که دانه‌کانیان له‌سه‌ر ده‌رویت و ئه‌وه‌ی نیوان هه‌ردوو پانیم بۆ مسۆگر ده‌کات تاوه‌کو منیش به‌هه‌شتی بۆ مسۆگر بکه‌م .
مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه : کۆ پاراستنی زمانی و دامینیم بۆ مسۆگر ده‌کات تاوه‌کو منیش به‌هه‌شتی بۆ مسۆگر بکه‌م .

حه‌رامی‌تی زولم و سته‌م کردن

بِئِغْه‌مبهر (رضي الله عنه) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَحَدٍ مِنْ عَرَضِهِ أَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ ، إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أَخَذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ)) [البخاري : (٢٢٦٩)] .

واته : هه‌رکه‌سێک زولم و سته‌م لێ‌کردنی که‌سێکی له‌ لایه‌ له‌ ناوبانگ له‌که‌دارکردنی یان هه‌ر شتی‌ک ئه‌وا با ئه‌م‌پۆ گه‌ردنی خۆیی پێ‌ئازاد بکات پێش ئه‌وه‌ی که پۆژیک بی‌ت دینار و دیره‌می تێدانی‌یه ، ئه‌گه‌ر کرده‌وه‌ی چاکه‌ی بی‌ت ئه‌وا لێ‌ی ده‌به‌ن به‌ ئه‌ندازه‌ی ئه‌و زولم و سته‌مه‌ی که له‌ لایه‌تی ، وه ئه‌گه‌ر چاکه‌ و هه‌سه‌ناتی‌شی نه‌بی‌ت ئه‌وا له‌ خراپه‌ی هاوه‌له‌کی دین و ده‌یخه‌نه سه‌ر ئه‌م .

حرامی‌تی غه‌یبه‌ت کردن و وریاکردنه‌وه لئی

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((أَتَدْرُونَ مَا الْغِيْبَةُ؟ قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُهُ ، قِيلَ : أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ : إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ*)) [مسلم : (٢٥٦٥)] .

واته : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به سه‌حابه‌کانی فه‌رموو : ئایا ده‌زانن غه‌یبه‌ت چی‌یه ؟ وتیان : خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی زاناترن ، فه‌رموو : (غه‌یبه‌ت) ئه‌وه‌یه که باسی براهه‌ت بکه‌یت به‌وه‌ی که پئی ناخوش بی‌ت ، وترا : ئه‌ی ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی که ده‌یلیم له براهه‌مدا هه‌بی‌ت ؟ فه‌رموو : ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی که ده‌یلیم تییدا هه‌بی‌ت ئه‌وا غه‌یبه‌تیت کردوه ، وه ئه‌گه‌ر تییدا نه‌بی‌ت ئه‌وا بوختیان بۆی کردوه .

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((لَمَّا عَرَجَ بِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ مَرَرْتُ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِسُونَ وَجُوهَهُمْ وَصُدُورَهُمْ ، فَقُلْتُ : مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جَبْرِيْلُ؟ قَالَ : هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لَحْمَ النَّاسِ وَيَقْعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ*))^(١) .

واته : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموو‌یه‌تی : کاتی‌ک که خوی په‌روه‌ردگارم به‌رزمی کرده‌وه بۆ سه‌رووی ئاسمانه‌کان به لای خه‌لکانی‌کدا تیپه‌رپووم نینۆکیان هه‌بوو له مس و روومه‌ت و سنگی خۆیانیان پئی ده‌پوشاند و ده‌پنی و بریندار ده‌کرد .

منیش وتم : ئه‌ی جبریل ئه‌وانه کین ؟

فه‌رموو : ئه‌وانه ئه‌و که‌سانه‌ن که گوشتی خه‌لکی ده‌خۆن و ده‌که‌ونه ناو باسکردنی

سومعه‌ت و ناوبانگیان به خراپه [واته : غه‌یبه‌ت و زهمی خه‌لکی ده‌که‌ن] .

* (بَهْتَهُ : أي افتريت عليه الكذب) واته : درۆت له‌سه‌ری کردوه و ئه‌وه‌ی که وتوته بۆیت هه‌لواسیوه .

(١) رواه الإمام أحمد في المسند : (١٢٨٦١) ت / شعيب الأرنؤوط وقال : إسناده صحيح على شرط مسلم ، وأبو داود :

(٤٨٧٨) ، وصححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب : (٢٨٣٩) .

يَخْمِسُونَ : أي : يجرحون ، يَأْكُلُونَ لَحْمَ النَّاسِ : أي : يغتابونهم .

فه‌زل و گه‌وره‌یی

کراوه‌یه‌تی و چاوپۆشی کردن له کرین و فرۆشتندا

پینغه‌مبەر (ﷺ) فرموویه‌تی : ((رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا سَمَحًا إِذَا بَاعَ ، وَإِذَا اشْتَرَى ، وَإِذَا أَقْتَضَى))

[البخاري : (۱۹۳۴)] .

واته : خوا په‌حم به‌و پیاوه بکات که کراوه و یارمه‌تیده‌ره له کاتی‌کدا که ده‌فرۆشی‌ت و له

کاتی‌کیشدا که ده‌کرپیت و له کاتی‌کیشدا که داوای قهرز ده‌کاته‌وه .

حه‌ق و مافی موسلمان له‌سه‌ر موسلمان

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : ((حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ)) ، قِيلَ : مَا

هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : ((إِذَا لَقَيْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانصَحْ لَهُ ،

وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ ، وَإِذَا مَرِضَ فَعُدَّهُ ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ)) [مسلم : (۴۰۲۳)] .

واته : مافی موسلمان به‌سه‌ر موسلمان‌ه‌وه شه‌شه .

وترا : ئەو مافانه چپن ئەی پینغه‌مبەری خوا ؟

فرمووی :

۱ - ئەگەر پێی گه‌یشتیت سه‌لامی لیبکه .

۲ - وه ئەگەر ده‌عوه‌تی کردیت وه‌لامی بده‌ره‌وه .

۳ - وه ئەگەر داوای ئامۆژگاری لیت کرد ئامۆژگاری بکه .

۴ - وه ئەگەر پژمی و سوپاسی خوای کرد دو‌عای بۆ بکه .

۵ - وه ئەگەر نه‌خۆش کهوت به‌سه‌ری بکه‌ره‌وه .

۶ - وه ئەگەر مرد شوینی جه‌نازه‌که‌ی بکه‌وه .

چی دهوتریت له کاتی به سه‌کردنه‌وهی نه‌خو‌شدا

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضي الله عنهما) قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ (ﷺ) إِذَا دَخَلَ عَلَى مَرِيضٍ يَعُودُهُ قَالَ : ((لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ)) [البخاري : (٥٦٥٦)] .

واته : پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئە‌گەر برۆیشتایه‌ت بۆ به‌سه‌کردنه‌وهی نه‌خو‌شیک پی‌ی ده‌فه‌رموو :
ئە‌م نه‌خو‌شی‌یه‌ هه‌یج نی‌یه‌ و پاک که‌ره‌وه‌ و لابه‌ری تاوانه‌کانه‌ به‌ ویستی خوا .

فه‌زل و گه‌وره‌یی ته‌وقه‌کردن له نیوان موسلماناندا

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا)) [الترمذي : (٢٧٢٧) وصححه الألباني] .

واته : هه‌یج دوو موسلمانیک نی‌یه‌ بگه‌ن به‌ یه‌کتر و له‌گه‌ل یه‌کتردا ته‌وقه‌ بکه‌ن ئیلا‌ خوا له‌ هه‌ردووکیان خو‌شده‌بی‌ت پیش ئە‌وه‌ی که‌ له‌ یه‌کتر جیا‌بنه‌وه‌ .

فه‌زل و گه‌وره‌یی داواکردنی شه‌هیدبوون له‌ خوا

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَّغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ)) [مسلم : (٥٠٣٩)] .

واته : هه‌رکه‌سێک به‌راسته‌گۆیی‌یه‌وه‌ داوا‌ی شه‌هیدبوون له‌ خوا بکات ئە‌وا خوا ده‌یگه‌یه‌نی‌ته‌ پله‌ی شه‌هیده‌کان ئە‌گەر چی له‌سه‌ر جیگا‌که‌شی بمری‌ت .

هاندان له‌سه‌ر بژاردنی قه‌رزی سه‌ر مردوو

پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ))^(١) .

(١) رواه أحمد : (٥١٥٥) ، والترمذي : (١٠٧٩) ، وصححه الألباني في صحيح الجامع : (٦٧٧٩) وصحيح سنن الترمذي رقم : (١٠٧٨) وصحيح سنن ابن ماجه رقم : (٢٤١٣) .
مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ : أي مَحْبُوسَةٌ عَنْ وَصُولِ اللذات إِلَيْهَا .

واته : (پۆح و گیانی) ئیماندار به هۆی ئه‌وه‌رزوه‌وه که له سه‌ریه‌تی به‌ستراوه‌ته‌وه له گه‌یشتنی به خۆشی‌یه‌کانی تاوه‌کو بۆی ده‌دریته‌وه .

فه‌زل و گه‌وره‌یی نوێژی جه‌نازه

پێغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((مَنْ شَهِدَ الْجَنَازَةَ حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَيْهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ ، وَمَنْ شَهِدَهَا حَتَّى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيرَاطَانِ ، قِيلَ : وَمَا الْقِيرَاطَانِ ؟ قَالَ : مِثْلُ الْجَبَلَيْنِ الْعَظِيمَيْنِ)) [متفق عليه] .

واته : هه‌رکه‌سێک ئاماده‌ی جه‌نازه‌یه‌ک ببیته‌ تاوه‌کو نوێژی له‌سه‌ر ده‌کریت ئه‌وا یه‌ک (قیراٲ)ی بۆ هه‌یه ، وه هه‌رکه‌سێک ئاماده‌ی ببیته‌ تاوه‌کو ده‌نیژریت ئه‌وا دوو (قیراٲ)ی بۆ هه‌یه .

وترا : دوو (قیراٲ) چی یه ؟

فه‌رمووی : وه‌کو دوو شاخی گه‌وره وان .

چۆنیته‌ی نوێژکردن له‌سه‌ر مردوو

سوننه‌ته ئیمام و پێشنوێژ له پشت سه‌ری پیاوه‌وه و له پشت ناوه‌پاستی ئاڤره‌ته‌وه بوه‌ستیت ، وه چوار (اللَّهُ أَكْبَرُ)ی له‌سه‌ر بکات به‌م شیوازه‌ی که دیت :

١ - (اللَّهُ أَكْبَرُ)ی یه‌که‌م ده‌کات : وه‌ردوو ده‌ستی به‌رز ده‌کاته‌وه تاوه‌کو ئاست هه‌ردوو شانی یان هه‌ردوو گوئی ، به هه‌مان شیوه له باقی تری (اللَّهُ أَكْبَرُ)ه‌کاندا ، ئه‌جا ده‌ستی راستی ده‌خاته سه‌ر پشت ده‌ستی چه‌پی و له‌سه‌ر سنگی دایده‌نیته هه‌روه‌کو چۆن له نوێژه‌کاندا واده‌کات ، وه په‌ناده‌گریته به خوا له شه‌یتانی ده‌رکراو له په‌حمه‌تی خوا و (بسم الله الرحمن الرحيم) ده‌لێته و ئه‌جا به کپی سوڤه‌تی فاتحه ده‌خوینیت .

٢ - (اللَّهُ أَكْبَرُ)ی دووهم ده‌کات : و سه‌لاوات ده‌دات له‌سه‌ر پێغه‌مبهر (ﷺ) و ده‌لێته :

(اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ) .

٣ - (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی سئیه م ده کات : و به دلسؤزیه وه دوعا بؤ مردووه که ده کات به وهی که له

پیغه مبهروه (ﷺ) هاتووه ، له وانهش فه رمایشتی پیغه مبهر (ﷺ) :

(اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ ، وَاعْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالشَّلْحِ وَالْبَرْدِ ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا يُنْقَى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ ، وَأَعِزَّهُ مِنَ عَذَابِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ) [مسلم : (٩٦٣)] .

واته : خوايه له ئەم مردووه خۆش ببه و په حمی پئ بکه ، وه سه لامه تی بکه و لئى ببوره ، وه میوانداریه کی پیزلینراوی بکه ، وه گوږه که یی بؤ فراوان بکه ، وه بیشوره له شوینه واری تاوانه کانی به ئاو و به فر و ته رزه ، وه پاکوخواینی بکه ره وه له هه له و تاوانه کانی وه کو چوون پو شاکیکى سپى له چلك و له که و په له پاکوخواين ده کریتته وه ، وه ماله که یی بؤ بگوږه وه به مالیک له ئە وهی خوی باشت ، وه که سوکاره که یی بؤ بگوږه وه به که سوکاریک له ئە وهی خوی باشت ، وه خیزانه که یی* بؤ بگوږه وه به خیزانیک له ئە وهی خوی باشت ، وه بیخه ره به هه شته وه ، وه په نای بده له سزای گوږ و له سزای ناگری دوزه خ .

هه روه ها فه رمایشتی پیغه مبهر (ﷺ) : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحِينَا وَمِيتِنَا ، وَشَاهِدِنَا وَعَاثِبِنَا ، وَصَغِيرِنَا

* وه ئە گهر مردووه که ئافرهت بوو ئەوا لیږدها واته : (وه میږده که یی بؤ بگوږه وه به میږدیک له ئە وهی خوی باشت) .

تیبینی : مه به ست به گوږینه وه لیږدها بریتیه له گوږینه وهی سیفه ته کانی بؤ سیفاتی باشت و چاکتر نه ک خودی

میږده که یی بؤ بگوږد ریته وه به میږدیکى تر که له ئە و باشت بیت !

بؤ زانیاری زیاتر بگه پیره وه بؤ کتیبی (وتهی زانیانی مه زه بهی نیمامی شافعی ره جمه تی خویان لیبتت سه بارت به کات و شوین و

شیوازی سه ره خووشی کردن و پرسه و ته عزئ گیران) لاپه ره : (٤٩) . - وه رگپ -

وَكَبِيرِنَا ، وَذَكَرْنَا وَأُنْثَانَا ، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَيَّ الْإِيمَانَ ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ) [ابن ماجه : (١٢٢٦) وصححه الألباني] .

واته : خوايه له زيندوو و مردوو مان خوښبېه ، وه له ئاماده و ناديارمان ، وه له بچوك و گه وره مان ، وه له نير و ميمان ، خوايه هه ركه سيك له ئيمه ده ژينيت ئهوا له سهر ئيسلام و ملكه چبوون بو دين بيژينه ، وه هه ركه سيكيشمان لى ده مرينيت ئهوا له سهر ئيمان بيمرينه ، خوايه بى بهش و مه حرومان مه كه له خير و پاداشتي نويز له سهر كردن و دوعا كردنمان بوى ، وه له پاش ئه ويش گوپرامان مه كه .

❖ وه ئه گه ر مردوو كه ميينه بوو ئهوا ده لئيت : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهَا وَارْحَمْهَا ...) هتد .

❖ وه ئه گه ر چه ند جه نازه يه ك بوو ئهوا ده لئيت : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ ...) هتد .

❖ وه ئه گه ر جه نازه ي (مندالى له بارچوو) بوو كه برينتيه له و منداللى ته مه نى چوار مانگ

و به ره و سهر وه يه ئهوا دوعا بو باوك و داىكى ده كات به لى خوښبوون و په حم پى كردنيان له بهر فه رمايشتي پينغه مبه ر (ﷺ) : ((وَالسَّقَطُ يُصَلَّى عَلَيْهِ وَيُدْعَى لَوَالِدَيْهِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ)) [أبو داود : (٣١٨٠) وصححه الألباني] .

واته : وه (مندالى له بارچوو) نويزى له سهر ده كريت و دوعا بو باوك و داىكى ده كريت به لى خوښبوون و په حم پى كردنيان .

وه چاكي شه بوتريت : (اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ ذُخْرًا لَوَالِدَيْهِ ، وَفِرْطًا وَاجْرًا وَشَفِيعًا مُجَابًا ، اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ

مَوَازِينَهُمَا ، وَأَعْظِمْ بِهِ أَجُورَهُمَا ، وَالْحَقُّهُ بِصَالِحِ سَلَفِ الْمُؤْمِنِينَ ، وَاجْعَلْهُ فِي كِفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ ، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الْجَحِيمِ) .

٤ - (اللَّهُ أَكْبَرُ) چواره م ده كات : و كه ميك بى دهنگ ده بيت ئه نجا يه كه سه لام ده داته وه به

لاى راستيدا .

❖ هه ركه سيك شتيك له (اللَّهُ أَكْبَرُ) هكانى له ده ست چوو بوو ئهوا ئه وه ي كه پييده گات

له گه ل ئيمامدا ئه وه به سهره تاي نويزه كه ي داده نيټ ، جا ئه گهر گه يشته (الله اكبر) ي چواره م
 ئه وا دواي ئه وه فاتيحه ده خوئيټ [كه بو ئه م ده بيټه (الله اكبر) ي يه كه م] و ئه نجا (الله اكبر) ي
 دووهم ده كات : و سه لاوات ده دات له سهر پيغه مبه ر (ﷺ) و به و شيويه .

❁ وه ئه گهر مه ترسي ئه وه ي هه بوو كه جه نازه كه هه لنگرن ئه وا كه متريني واجبه كه ي
 به سه به وه ي كه وا له دواي (الله اكبر) ي دووهم بلټيت : (اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ) ،
 وه له دواي (الله اكبر) ي سي يه م بلټيت : (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمَهُ) ، وه له دواي (الله اكبر) ي
 چواره م سه لام بداته وه .

زيكره كانى به يانيان و نيواران

سوننه ت وايه موسلمان به يانيان له پيش خوره لاتن و نيوارانيش له پيش خورئاوابون ئه م
 زيكرانه ي لاي خواره وه بخوئيټ :

❁ ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ [البقرة] [النسائي : (١٠٧٢٨٠)] له
 به يانيان و نيوارانيشدا] .

❁ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ، ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ [الترمذي
 : (٥٨٤)] هه ر سي سورته كه به كامل ي سي جار ده خوئيټ له به يانيان و نيوارانيشدا] .

❁ ((أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ
 وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ ، وَأَعُوذُ بِكَ

* به يانيان ئه وه ده لټيت ، به لام نيواران له برى ((أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ ... رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ ، وَأَعُوذُ
 بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ ...)) ده لټيت : ((أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمَلِكُ لِلَّهِ ... رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا
 ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا ...)) .

گنجینه گه وره کان له چاکه و پاداشته کان (الکنوز العظيمة).....

مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ فِي النَّارِ وَعَذَابِ فِي الْقَبْرِ)) [مسلم : (٧٥)] [له به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❖ ((اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا ، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ)) ، به لَام ئيواران

ده لَيْت : ((اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا ، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ)) [الترمذي : (٧٥)] .

❖ ((أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ، وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ ، وَعَلَى دِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ)) وَعَلَى

مِلَّةِ أَبِيْنَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا مُسْلِمًا ، وَمَا كَانَ

مِنَ الْمُشْرِكِينَ)) [أحمد : (١٥٣٦٣)] [له به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❖ ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي

وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي ، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي ، وَآمِنْ رَوْعَاتِي ، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي

وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي ، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي)) [أبو داود : (٥٠٧٦)] [له

به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❖ ((اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا

اسْتَطَعْتُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ ، أَبِئْتُكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ ، وَأَبِئْتُكَ بِذَنْبِي ، فَاعْفُرْ لِي ، فَإِنَّهُ

لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ)) [البخاري : (٦٣٠٦)] [له به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❖ ((اللَّهُمَّ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، رَبِّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكُهُ ، أَشْهَدُ أَنْ

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَه)) [الترمذي : (٣٧٢٠)] .

[له به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❖ ((بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ))

[الترمذي : (٣٣٨٨)] .

** به يانيان نه وه ده لیت ، به لَام ئيواران له بری ((أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ...)) ده لیت : ((أَمْسَيْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ...)) .

[سى جار له به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❁ ((رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيًّا)) [صحيح الترغيب والترهيب : (٦٥٧) ، وسلسلة

الأحاديث الصحيحة : (٢٦٨٦)] .

[يهك جار تهنها له به يانياندا] .

❁ ((أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ)) [مسلم : (٢٧٠٨) ، وأحمد : (٨١١٧)] [سى جار

تهنها له ئيواراندا] .

❁ ((يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ ، أَصْلِحْ لِيْ شَأْنِيْ كُلَّهُ ، وَلَا تَكِلْنِيْ إِلَى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ))

[النسائي : (١٠٨٣٠) ، وحسنه الألباني] .

[له به يانيان و ئيوارانيشدا] .

❁ ((سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ : عَدَدَ خَلْقِهِ ، وَرِضَا نَفْسِهِ ، وَزِينَةَ عَرْشِهِ ، وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ)) [مسلم :

(٢٧٢٦)] .

[سى جار تهنها له به يانياندا] .

❁ ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا ، وَرِزْقًا طَيِّبًا ، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا)) [ابن ماجه : (٩٢٥)] .

[يهك جار تهنها له به يانياندا] .

❁ ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ))

[البخاري : (٦٠٤٠)] .

[١٠٠ جار تهنها له به يانياندا] .

❁ ((سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ)) [مسلم : (٢٦٩١)] .

[١٠٠ جار له به يانياندا و ئيوارانيشدا] .

گه نجینه گه وره کان له چاکه و پاداشته کان (الکنوز العظيمة).....

کرده وه کان به پنی کوتاییه کانیه تی

پیغه مبر (ﷺ) فه رموویه تی : ((إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ ، وَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ، وَإِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالْخَوَاتِيمِ)) [البخاري : (٦٦٠٧)].

واته : به پرستی عه بدی وا هه یه کرده وه ده کات به کرده وهی ئه هلی ئاگر و خوی له ئه هلی به هه شته ، وه هی وایش هه یه کرده وه ده کات به کرده وهی ئه هلی به هه شت و خوی له ئه هلی ئاگره ، وه به پرستی کرده وه کان کورته هه لهنراون له سه ر کوتاییکانیان .

کوتایی

برای خوینه ری پرزدارم : به پرستی تو به تی پرامنت له م (گه نجینه گه ورانه) و کرده وه کردن به وهی که تی یاندا هاتوو به بالانسی چاکه کانت له دوارپوژدا زیاد ده که یت زیاد کردنیکی گه وره .

وه کو ئه وهی که چه ندین سالی زور در یژخایه ن ژیا بیت و ته مه نت کرد بی ت و چه ندین کرده وهی چاکت تی دا کرد بی ت ... له کاتی کدا که ئه م کرده وانه سوپاس بو خوا سه هل و ئاسانن .

بو یه ئیمان داری ژیر و عاقل ئه و که سه یه که کاته کان و هل و ده رفته ته کان ده قوزی ته وه بو کۆکردنه وهی تویشوو بو دوارپوژ .

وه له قیامه تدا هه مووان په شیمان ده بنه وه :

چاکه کار ئاواته خوازه به وهی که چاکه و حه سه ناتی زیاتری هه بوایه ت .

وه خراپه کاریش په شیمان و ئاواته خوازه به وهی که هه رگیز خراپه و تاوانی نه کردایه ت .

که واته : توخوا توخوا ئه ی برام : هل و ده رفته ته کان به فیرومه ده و کاته کانت به

ده سته وت ده ست بخه به ئه نجامدانی کرده وه چاکه کان ، چونکه کات بریتی یه له ژیان ، وه

دونیا ییش کیلگه ی دوارپوژه .

وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ